

Au pairit Suomessa

Kielikäsitteet ja asenteet

Claudia Jimon

Pro gradu -tutkielma

Helsingin yliopisto

Suomen kieli ja kulttuuri

Maaliskuu 2022

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Suomen kielen ja suomalais-ugrilaisten kielten ja kulttuurien maisteriohjelma	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Suomen kieli ja kulttuuri			
Tekijä – Författare – Author Claudia Jimon			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Au pairit Suomessa - Kielikäsitukset ja asenteet			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma	Aika – Datum – Month and year Maaliskuu 2022	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 54+1 liite	
Tiivistelmä – Referat – Abstract Tutkielma on haastatteluaineistoon perustuva tapaustutkimus, jossa tarkastelen kuuden Suomessa asuvan au pairin kielikäsitksiä ja suomen kieltä koskevia asenteita. Tutkin työssäni sitä, miten au pairien kielikäsitukset muuttuvat heidän asuttuansa Suomessa ja miten nämä käsitukset ja asenteet vaikuttavat heidän suomen kielen oppimiseensa. Työni aineisto koostuu 11:sta englanninkielisestä nauhoitetusta ja litteroidusta haastattelusta, jotka keräsin vuonna 2021 verkon välityksellä. Tutkimuksessani käytän sisällönanalyysin metodia ja sovellan Kalajan ym (2018) tutkimusta käsitksistä ja uskomuksista sekä Garrettin ym. (2003) tutkimustuloksia asenteista ja niiden luokitelusta. Haastattelujen analyysi osoittaa, että au pairien käsitukset suomen kielestä ovat yhteydessä isäntäperheiden asenteisiin sekä heidän ympäristössään käytettäviin kieliin. Haastateltavat kertovat ajattelevansa suomen kielen olevan hyödyllinen työn saamisen kannalta. Ne haastateltavat, jotka asuvat muualla kuin pääkaupunkiseudulla, kertovat suomen kielen olevan erittäin hyödyllinen työkalu myös jokapäiväisissä tilanteissa. Käsitys suomen kielen hyödyllisyydestä ei kuitenkaan esiinny pääkaupunkiseudulla asuvien au pairien haastatteluissa. Heidän asenteensa suomen kieltä ja sen oppimista kohtaan on selvästi negatiivisempi verrattuna niihin au pareihin, jotka asuvat muualla Suomessa. Suomen kielen hyödyttömyys on yhteydessä englannin kielen lingua franca -statuksen kanssa. Pääkaupunkiseudulla englantia on mahdollista käyttää kaikenlaisissa vuorovaikutustilanteissa, joten suomen kielen oppimisella ei ole suuri rooli au pairien elämässä. Tämä aspekti korostuu myös isäntäperheissä, joissa informanteilla on harvoin mahdollisuus käyttää suomea. Haastatteluista tuli myös ilmi, että isäntäperheet sopeutuvat au pairien kielirepertoaariin ja hyväksyvät englannin lingua francana asioidessaan heidän kanssaan. Haastattelut myös osoittavat, että suomen kielikursseilla on suuri vaikutus au pairien kielikäsitksiin ja asenteisiin. Kaksi tutkittavaa kertoi muuttaneensa käsitksiänsä ja asenteitaan suomen kielikursseilla, kun heidän alkuperäiset odotuksensa eivät täytyneet. Tulokset myös osoittavat, että haastateltavia yhdistää ajatus suomen kielen vaikeudesta. Tämä käsitys myös vaikuttaa heidän asenteisiinsa ja oppimiseensa. Vaikeus esiintyi kaikissa haastatteluissa yhteydessä suomen kielen oppimiseen ja puhumiseen. Au pairien kielikäsitksiä suomen kielestä ei ole tutkittu aikaisemmin, mutta au pair -ryhmä suomi toisena kielenä -oppijoina mahdollistaa mielenkiintoisia jatkotutkimuksia. Asema au pairina antaisi heille mahdollisuuden oppia suomea työssä, vapaa-ajalla sekä kielikurssien kautta, mutta informanttien tapauksessa kielen oppimiseen vaikuttaa heidän asenteensa kieltä kohtaan. Au pairien kielikäsitksiä voisi lähestyä etnografisen tutkimuksen avulla, mikä myös mahdollistaisi isäntäperheiden roolin tarkastelun käsitsten muuttamisessa.			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords kielikäsitukset, asenteet, suomi toisena kielenä			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Kaisa-kirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne	2
2	Aiempaa tutkimusta ja keskeisiä käsitteitä	4
2.1	Kielikäsitteet	4
2.2	Asenteet	9
2.3	Asennoituminen	12
3	Tutkimusaineisto	14
3.1	Haastattelujen kulku	14
3.2	Haastateltavat	16
4	Au parien kielikäsitteet	19
4.1	Käsitteet suomen kielestä	19
4.2	Kielikurssilla syntyneet käsitteet	25
4.3	Suhtautuminen Englantiin	33
4.4	Isäntäperheiden kieli	37
4.5	Kielen vaikeus	39
5	Lopuksi	45
	Lähteet	49
	Liitteet	55

1 Johdanto

Tässä työssä tutkin kuuden Suomessa asuvan au pairin kielikäsitteitä ja heidän asenteitaan suomen kieltä kohtaan. Keskityn au pairien suomen kieltä koskeviin käsityksiin niin heidän työympäristössään kuin vapaa-ajalla.

Tutkimukseni lähtökohtana ovat henkilökohtaiset syyt ja kokemukset au pairina. Au pairien status ja rooli suomalaisessa yhteiskunnassa on aina kiinnostanut minua johtuen omista au pair -kokemuksistani Suomessa. Tutustuin sinä aikana moniin au pareihin, jotka suhtautuivat suomen kielen oppimiseen eri tavoin. Oma kokemukseni oli positiivinen ja olin erittäin tyytyväinen ja kiitollinen, koska minun isäntäperheeni tukivat suomen kielen oppimistani ja tarjosivat mahdollisuuden tutustua maan kieleen ja kulttuuriin yksityiskohtaisesti. Tästä syystä olen kiinnostunut siitä, millainen suhde muilla au pareilla on suomen kieleen, ja miten heidän isäntäperheensä auttavat heitä oppimaan suomen kieltä.

Au pair -nimityksen pohjana on ranskankielinen sana *au pair*, joka tarkoittaa samanarvoista tai yhtä kuin, toisin sanoen tarkoittaen nämä henkilöt ovat osa isäntäperhettä (Nurminen 2010: 2). Au pairit ovat henkilöitä, jotka asuvat ulkomailla paikallisen perheen kanssa, jota kutsutaan isäntäperheeksi. Tällä tavoin on mahdollisuus tutustua maan kieleen ja kulttuuriin. Heidän tehtävänsä liittyvät eniten kodin- tai lastenhoitoon, ja vastineeksi he saavat ilmaista majoitusta, ruokaa ja ”taskurahaa”.

Suomessa au pairien on pakollista käydä joko suomen tai ruotsin kielen kurssilla. Au pairilla on myös työsopimus, joka voi kestää yhdestä vuodesta kahteen vuoteen, ja jonka jälkeen he voivat palata omiin kotimaihinsa tai jäädä Suomeen.

Au pareja on tutkittu kansainvälisissä tutkimuksissa kulttuurisen sopeutumisen, kielenvaihdon ja kansainvälisten kokemusten näkökulmasta, mutta tietääkseni heidän kielikäsitteisiinsä ei ole aiemmin kiinnitetty huomioita. Suomalaisella tutkimuskentällä löytyy tutkimuksia liittyen au pairien rooliin isäntäperheessä (ks. Terho 2015) tai heidän kokemuksiinsa kansainvälistymisessä (ks. Nurminen 2010), mutta nämäkään tutkimukset eivät esittele au pairien kieliympäristöä.

Henkilökohtainen kokemukseni osoitti, että Suomi on suosittu kohdemaana au pareille ja monet nuoret valitsevat kohdemaaksi Suomen. Heidän syynsä vaihtelevat, kuten informanttini ovat kertoneet haastatteluissa, mutta tutkimuksessani olen kiinnostunut eniten siitä, miten he

näkevät suomen kielen ja mitkä asiat, tapahtumat, suhteet tai kokemukset vaikuttavat heidän käsityksiinsä.

Haastatteluaineiston pohjalta keskityn haastateltavien käsityksiin kuvaamalla heidän kokemuksiaan ja mielipiteitään suomen kielestä niin ajalta ennen Suomeen saapumista, kuin myös haastattelujen ajalta. Haastattelin informantteja vuonna 2021 kaksi kertaa, antaakseni laajemman kuvan niistä kokemuksista ja tekijöistä, jotka vaikuttavat tai voisivat vaikuttaa heidän käsityksiinsä.

Informanttini muodostavat kaksi ryhmää riippuen heidän halustaan jäädä Suomeen sopimuksen päättymiseen jälkeen. Ensimmäinen ryhmä koostuu kolmesta au pairista, jotka ovat olleet au paireina Suomessa vuosina 2019–2020 ja ovat päättäneet pysyä Suomessa. Tämän ryhmän olen nimennyt vanhoiksi au paireiksi. Toinen ryhmä muodostuu kolmesta au pairista, jotka saapuivat Suomeen vuonna 2020 ja ovat olleet isäntäperheiden kanssa enimmillään puoli vuotta. Heitä kutsun uusiksi au paireiksi.

1.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne

Tutkimuskysymykseni muodostuivat haastatteluaineiston keruun aikana, ja työssäni pyrin vastamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia suomen kieltä koskevia käsityksiä ja asenteita au paireilla on?
2. Miten isäntäperheiden ja kavereiden suhtautuminen vaikuttaa au pariin käsityksiin suomen kielestä, sen oppimisesta ja käyttämisestä?
3. Miten kielen osaaminen tai osaamattomuus vaikuttaa heidän sopeutumiseensa yhteiskuntaan ja mahdolliseen haluun jäädä Suomeen?

Au pariin käsityksiä ja asenteita esittelen luvussa 4, jossa olen luokitellut heidän vastauksensa viiteen eri teemaan: 1. au pariin käsitykset suomen kielestä (alaluku 4.1), 2. millaisia käsityksiä kielikurssin aikana on syntynyt (alaluku 4.2), 3. au pariin suhtautuminen englannin kieleen, ja sen yhteys suomen kieleen sekä sen oppimiseen (alaluku 4.3), 4. au pariin kielivalinnat ja isäntäperheiden suhtautuminen suomen kielen käyttöön (alaluku 4.4) ja 5. kielen vaikeus (4.5). Au pariin asenteisiin en syvenny erikseen omassa alaluvussa, vaan jokaisen alaluvun analyysissä näytän esimerkkien kautta haastateltavien asenteita suomen kieltä kohtaan. Asenteiden kuvauksissa en pitänyt tärkeänä analysoida heidän tunteitaan ja affektii-

visia ilmauksia erikseen, vaan sen sijaan näytän miten nämä asenteet, affektiiviset kokemukset ja muistot ovat vaikuttaneet informantteihini ja heidän suhtautumisensa kieleen ja sen oppimiseen.

2 Aiempaa tutkimusta ja keskeisiä käsitteitä

Tässä luvussa määrittelen tutkielmani keskeisiä käsitteitä ja aikaisempia tutkimuksia, jotka käsittelevät toisen kielen oppijan kielikäsitteitä. Ensisijaisesti esittelen teorioita kielikäsitteistä, jotka sopivat kohdehenkilöiden kuvauksiin ilmiöistä ja ajatuksista.

Ensiksi esittelen tutkimuksia toisen kielen oppijoiden kielikäsitteistä, kun taas toisessa alaluvussa määrittelen käsitteen asenne ja tarkastelen sen osuutta siinä, miten au pairit puhuvat suomen kielen oppimisesta ja omasta kielitaidostaan. Kieliympäristöllä ja muiden puhujien asenteilla sekä käsityksillä on tärkeä rooli, kun kuvaan au pairien kielikäsitteitä, ja aion kiinnittää huomiota au pair -ryhmän erityisyyteen vaihto-opiskelijoihin tai maahanmuuttajiin verrattaessa.

2.1 Kielikäsitteet

Kielikäsitteet on nähty yhteisön näkemyksinä kielestä, sen käytöstä ja oppimisesta, mutta ne kertovat kieltä ja kielenkäyttöä koskevista asenteista ja säännöistä (Varis 2012; Riley 1994; Ronkainen 2016).

Tutkimuksessani keskityn käsityksiin ja uskomuksiin, joita suomalaisissa isäntäperheissä asuvilla au pairilla on kieleen, kielenoppimiseen ja -opetukseen liittyen. Au pairit ovat tekemisissä suomen kielen kanssa niin työssään kuin myös vapaa-ajallaan. Lisäksi heidän täytyy käydä suomen kielen kurssilla joko ennen tai Suomeen saapumiseen jälkeen (Maahanmuuttovirasto 2022). Tämän perusteella olen kategorisoinut heidät toisen kielen oppijoiksi. Tutkimuksessani toisen kielen oppijan identiteetti nousee tärkeäksi, kun analysoin au pairien kokemuksia suomen kielen kursseilta sekä vuorovaikutuksia isäntäperheiden kanssa. Tavoitteeni on näyttää, että kohdehenkilöiden ajatukset suomen kielestä ja heidän kokemuksensa vuorovaikutuksesta suomea äidinkielenä puhuvien kanssa ovat merkittävimmät syyt opiskella tai olla opiskelematta suomea. Lisäksi tämä on yhteydessä siihen, ilmaiseeko haastateltava haluavansa jäädä Suomeen au pair -sopimuksen päättymiseen jälkeenkin.

Kalajan ja ym. (2018) mukaan oppijan uskomuksilla tarkoitetaan niitä käsitteitä, ideoita ja mielipiteitä, joita oppijoilla on toisen kielen oppimisesta ja opetuksesta, sekä itse kielestä.

Oppijoiden käsityksiä on aiemmassa tutkimuksessa lähestytty eri näkökulmista. Käsitteitä on tutkittu niin antropologiassa, filosofiassa kuin myös opetuksessa, mutta toisen kielen oppijoiden käsityksiä kielen oppimisesta ja opettamisesta alettiin tutkimaan vasta 1970-

luvulla, kun tutkijat kiinnostuivat niistä tiedoista ja piirteistä, joista muodostuu hyvä kielenoppija. Tärkein kysymys, josta tutkijat olivat kiinnostuneita, liittyi oppijoiden kykyyn oppia uusia kieliä, tarkemmin sanottuna he olivat kiinnostuneita siitä, miksi jotkut oppivat uutta kieltä nopeammin ja helpommin, kuin toiset. Huomion keskipisteeksi nousivat oppijan mielipide, asenne, motivaatio ja oppimiskyky. (Kalaja ym. 2018: 9.) 1980-luvulla käsityksiä kutsuttiin metakognitiiviksi tiedoiksi, ja ne määriteltiin oppijoiden ideoiksi tai mielipiteiksi toisen kielen oppimisen näkökohdissa. Ajateltiin, että oppijoiden käsitysten alkuperä oli oppijoiden kokemuksissa ja että oppijoiden käsityksiin vaikuttivat myös heidän ympäristössään olevien ihmisten mielipiteet, kuten vanhempien, opettajien ja ystävien mielipiteet. Oppijoiden käsitykset koskivat kolmea asiaa: 1. oppijoita henkilöinä, 2. suoritettuja tehtäviä tai 3. oppijoiden käyttäminen strategioiden tehokkuutta tai epätehokkuutta pyrkiessään oppia vierasta kieltä. (Kalaja ym 2018: 9.).

Abelsonin (1986: 229) mukaan käsitykset ovat välineitä, jotka auttavat meitä toimimaan suhteellisen pätevästi meitä ympäröivässä maailmassa. Kielikäsitykset vaikuttavat samalla tavalla kielenoppijaan. Jos käsitykset kielestä ovat positiivisia, olemme taipuvaisia lähestymään oppimista ja puhumista positiivisesti. Sitä vastoin, jos käsitykset ovat syntyneet tai muodostuneet jostain negatiivisesta kokemuksesta tai asiasta, voivat ne vaikuttaa oppijaan negatiivisesti. Samanlaisia ajatuksia esiintyi myös haastattelujen aikana, joihin kiinnitän huomiota luvussa 4.

Artikkelissaan Abelson käsittelee myös jakamisen käsitettä, jonka mukaan yhteiset käsitykset ja uskomukset tuovat ihmiset lähemmäksi toisiaan ja muodostavat perustan kollektiiviselle toiminnalle (1986: 237). Yhteisten käsitysten tunnistaminen ja analysoiminen muuttuvat tärkeiksi erityisesti silloin, kun au pairit viettävät aikaa kavereidensa kanssa, tai kun he yrittävät sopeutua uuteen (kieli)ympäristöön ja kulttuuriin. Tutkielmassani erottelen käsitykset ja asenteet toisistaan. Tavoitteenani on näyttää, että au pairit ovat jatkuvasti “vaihtelevassa” sosiaalisessa ja kielellisessä ryhmässä. Tästä johtuen heidän käsityksensä kielestä eivät pysy muuttumattomana, vaan ne muotoutuvat uudelleen jatkuvasti ei pelkästään ympäristön, vaan myös ensivaikutuksen ja omien kokemusten myötä.

Kielikäsitysten tutkimushistorian kuvaaminen auttaa ymmärtämään käsitysten määrittelemisen ja tutkimisen monimutkaisuutta.

Kalaja ym. (2018) ryhmittelevät tavat tutkia käsityksiä kahteen ryhmään: 1. perinteiseen lähestymistapaan, 2. kontekstuaaliseen lähestymistapaan, joka syntyi paikkaamaan perinteisten metodien puutteita, ja käyttää etnografisia menetelmiä oppijoiden käsitysten tutkimiseen.

Kalajan ym. mukaan perinteiseen lähestymistapojen ryhmään kuuluvat BALLI (Beliefs about Language Learning Inventory) -kysely ja puolistrukturoidut haastattelut (Kalaja ym. 2018; ks. esim. Wenden 1987). Horwitz (ks. 1988) oli BALLI-kyselyn keksijä ja hänen tutkimuksensa ja kyselyidensä päätavoitteena oli selvittää oppijoiden käsitysten ja uskomusten mahdollista vaikutusta oppijoiden odotuksiin ja kieltenoppimisstrategioihin. Hänen mukaansa, jos oppijoilla on käsityksiä ja uskomuksia, jotka saattavat estää heidän oppimistaan, sitten oli opettajan vastuulla saada oppijat tietoisiksi näistä käsityksistä (Horwitz 1988; Kalaja ym. 2018).

Kontekstuaalisissa lähestymistavoissa käsitykset ja uskomukset rakennetaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ja ne liittyvät kieleen, koska kieli välittää kaikkea vuorovaikutusta ja toimintaa (Kalaja ym. 2018: 225). Kontekstuaalisia lähestymistapoja esitellään esimerkiksi Ferreira Barceloksen (2003) tutkimuksessa, jossa on esitetty miten opiskelijat vaikuttavat opettajiin ja päinvastoin. Käsitykset näyttäytyvät opiskelijoiden ja opettajien kokemuksissa sekä vuorovaikutuksessa ja sopeutumisessa uuteen ympäristöön. Sekä opiskelijat että opettajat tulkitsevat toinen tekoja ja käsityksiä, joiden avulla he voivat jakaa uusia kokemuksia toisistaan sekä samalla muotoillen käsityksiään.

Kontekstuaalisiin lähestymistapoihin kuuluu Kalajan ym. (2018) mukaan myös sosiokulttuurinen lähestymistapa. Sosiokulttuurinen lähestymistapa keskittyy siihen, miten uskomukset ja käsitykset ovat rakennettuja ja välitettyjä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tutkimukset kiinnittävät huomiota erityisesti siihen, miten käsitykset rakentuvat vuorovaikutuksessa, sen lisäksi siihen, miten ne korostavat muiden ihmisten ja sosiaalisten työkalujen tärkeyttä käsitysten syntymisessä ja muuttumisessa. (Kalaja ym. 2018.)

Dialoginen lähestymistapa edustaa Kalajan ym. ryhmittelyn kolmatta ryhmää. Dialoginen näkökulma keskittyy diskurssiin, samalla tavalla kuin perinteisessä lähestymistavassa, mutta dialogisessa näkökulmassa käsitykset eivät ole yksilön ominaisuuksia, eikä tutkimuksen keskipisteenä ole ainoastaan tutkittu teksti. Toisaalta käsitykset ovat jaettuja sekä sosiaalisesti, että myös yksilöllisesti, ja ne heijastavat kaikkia "ääniä, joita oppija on kohdannut. (Dufva 2003; Kalaja ym. 2018.)

Kalaja (2003; ym. 2018) tutkii englanninkielisessä kielitestissä osallistuvien opiskelijoiden uskomuksia ja käsityksiä englannin kielestä, ja kiinnittää huomiota nimenomaan informanttien käsitysten dynaamisuuteen ja kompleksisuuteen.

Kalaja (2003) soveltaa attribuutioteoriaa toisen kielen oppijoihin ja käsityksiin toisesta kielestä. Attribuutioteoria liittyy tehtävien suorittamiseen, ja se pyrkii selittämään menestystä tai epäonnistumista kognitiivisen psykologian pohjalta (Kalaja 2003: 88). Kielitieteessä attribuutiot ja niiden tutkiminen kytketään toisen kielen oppijoiden käsityksiin ja uskomuksiin kielestä diskursiivisen lähestymistavan avulla. Tutkimuksen kohteena on muun muassa se, miten attribuutiot ja niiden tekijät ovat yhteydessä oppijan käsityksiin kielestä, ja miten oppijat suhtautuvat heidän omiin menestymisiinsä tai epäonnistumisiin. (Kalaja 2003: 89, 90.) Kalajan mukaan oppijoiden odotukset kielestä muuttuvat, ajasta riippumatta. Toisaalta Kalaja myös huomauttaa, että diskursiivisen lähestymistavan kautta on mahdollista huomata enemmän syitä käsitysten muuttumiseen, kuin sisällönanalyysin tai kyselyiden kautta, koska oppijoiden käsitykset ovat ensin muotoutuneet vuorovaikutuksessa, jonka jälkeen näitä käsityksiä on käytetty erilaisiin tarkoituksiin (Kalaja 2003: 106).

Toinen merkittävä tutkimus oppijoiden kielikäsitteistä on Partasen tutkimus (2013), jossa hän on tutkinut kansainvälisten opiskelijoiden käsityksiä suomen kielen oppimisesta hyödyntämällä dialogisen kielikäsitteiden periaatteita. Partanen toteaa, että haastateltavien kielikäsitteet ovat sosiaalisesti jaettuina, ja tarkemmin kuvailtuna, suomen kielen kurssit ovat hyödyllisiä, mutta maahanmuuttajille on haastavaa sopivan kieliyhteisön löytäminen, jossa voi harjoitella kurssilla opittua teoriaa (2013: 266).

Sosiokulttuurisen ja dialogisen lähestymistavan lisäksi Kalaja ym. erottavat vielä ekologisen näkemyksen, jonka mukaan oppijan käsitykset eivät ole eristettyjä, vaan käsityksille on kognitiivisia ja affektiivisia ulottuvuuksia. Ekologisen näkökulman tärkein idea on se, että “ympäristön merkitykset tulevat oppijan ulottuville vähitellen, kun oppija toimii ympäristössään ja on vuorovaikutussuhteessa siihen” (Pirilä 2020: 3). Samalla käsitykset ovat yhteydessä oppijan sisäisten tekijöiden, kuten motivaation tai asenteiden kanssa sekä ulkoisten tekijöiden kanssa myös, kuten muiden henkilöiden yhteydessä, joilla on vaikutus oppijoiden oppimiseen (Kalaja ym. 2018).

2000-luvun alusta lähtien tutkijat ovat kiinnittäneet huomiota affektiivisuuteen ja sen vaikutukseen oppijoiden opiskelemiseen. Käsitykset eivät ole tunteita, mutta niillä on affektiivinen ulottuvuus (ks. Dufva 2003).

Tutkimuksessani affektiivisuudella on erittäin tärkeä rooli, koska haastateltavat suhtautuivat suhtautuivat kokivat iloa tai positiivisia tunteita kieltä käyttäessään, ja päinvastoin. Affektiivisuus vaikuttaa myös kielen oppimisen haasteiden hahmottamiseen, ja sillä on myös yhteiskuntaelämän rakentamisessa hyvin tärkeä rooli.

Aragãon tutkimus (2011) esittää konkreettisia esimerkkejä siitä, miten tunteet voivat muuttaa oppijoiden uskomuksia ja käsityksiä itsestään suhteessa heidän tunteisiinsa. Aragãon mukaan tunteiden ja käsitysten välillä on yhteys, ja tunteet, kuten pelko ja esto liittyvät vahvasti oppijoiden käsityksiin itsestään (2011: 307; Kalaja ym. 2018).

Tunteet voivat vahvistaa tai heikentää toisen kielen oppijoiden käsityksiä ja uskomuksia kielestä ja itsestään kielenoppijana. Nämä käsitykset kielestä, omista kokemuksista sekä kielitaidosta oivat herättää epätoivoa, pelkoa, iloa tai tyytyväisyyttä.

Kalaja ym. (2018) esittävät käsitysten ja affektien yhteyksien tärkeyttä tulevaisuuden tutkimuksissa, koska tunteiden ja käsitysten vuorovaikutusta on mahdollista tutkia monimutkaisemmilla tasoilla. Toisaalta pyrin työssäni näyttämään myös sen, että käsityksiä pidetään yleensä kognitiivisena, mutta käsitykset voivat syntyä samalla affektiivisten tapausten reaktiosta (Garrett 2003 ym.; Partanen 2012, 2013; Dufva 2003).

Au parien käsitysten ja ideoiden analyysissa käytän Liljan tutkimusta apuna (2019) selvittämään millaisia käsityksiä oppijoilla on suomen kielestä.

Lilja (2019) on tutkinut kavereiden merkitystä kielen oppimiselle maahanmuuttajanuorten parissa. Tutkimus hyödyntää jäsenkategoria-analyysia, jolla Lilja nostaa olennaiseksi kaverin kategorian. Nuoret, joilla oli suomenkielisiä kavereita, suhtautuivat kieleen eri tavalla verrattuna niihin maahanmuuttajiin, joiden kaveripiirissä suomea äidinkielenä puhuvia ei juurikaan ollut. Kavereiden rooli vapaa-ajalla saa lisäpainoarvoa siksi, koska suomen kielen oppiminen tapahtuu puhetilanteissa.

Sellaiset maahanmuuttajanuoret, joilla ei ole suomalaisia kavereita, eivät pääse harjoittamaan suomea samalla tavalla vapaa-ajalla. Lisäksi Liljan informantit pitivät koulussa puhuttua ja opittua suomea tarpeettomana, koska kielen käyttö on rajoittunut vain koulussa tapahtuviin puhetilanteisiin. Mahdollisuus puhua vapaa-ajalla on vaikuttanut nuorten kielikäsitteisiin, ja lisäksi Lilja osoittaa ihmis- ja paikkakategorioiden tärkeyden haastateltavien kielelliselle todellisuudelle, sekä puheen ymmärtämiselle ja analysoimiselle. Hän myös korostaa, että suomen kielen opettaminen ei kuulu ainoastaan luokanopettajille, vaan sen pitäisi olla sosiaalisesti jaettu ymmärrys, jossa kaikki osallistujat paikasta ja ajasta riippumatta tarjoavat mahdollisuuden oppijoille oppia ja puhua suomea.

Tutkimuksessani en analysoi au parien vuorovaikutussuhteita kavereiden, isäntäperheiden ja opettajien kanssa kategorisoimalla heitä eri ryhmiin, vaan korostan suhteiden olemassaoloa ja vaikutusta haastateltavien kielikäsitteisiin.

Tutkimukseni hyödynnän myös Elli Kulmalan tutkimusta (2011), jossa pääpaino sijoittuu toisen kielen oppijoiden identiteettiin ja suhteeseen kieleen, sekä vuorovaikutustilanteisiin, joissa opitaan ja harjoitellaan kieltä. Kulmalan informantit ovat maahanmuuttajanaisia, ja erottuvat omista informanteistani siinä, että maahanmuuttajanaiset ovat joko asuneet pitkään Suomessa, tai heillä on tarkoituksena jäädä asumaan Suomeen vakituisesti. Haastateltavani olivat Suomessa enimmillään kaksi vuotta, kun taas monet uudet au parit vasta pari kuukautta. Vaikka työssäni en keskity haastateltavien identiteettiin, pidän tärkeänä Kulmalan informanttien havaintoja kielen hyödyllisyydestä ja mahdollisuudesta puhua suomenkielisessä ympäristössä.

Toisaalta suhtaudun analyysissäni kielikäsitteiden roolin samalla tavalla, kuin Lilja (2019: 204), eli kielen “oppimiseen liittyvän toiminnan voi ajatella perustuvan kielenkäyttäjän käsitykseen siitä, mitä kieli on ja miten sitä opitaan”. Työssäni analysoin au parien käsityksiään keskittymällä sekä yksilöllisen käsityksen ymmärtämiseen, että myös yhteisössä rakennettuun ymmärrykseen. Tässä tutkimuksessa au parien käsityksiä on kuvattu asenteiden kautta, mutta verrattuna ekologiisiin näkemyksiin, motivaatiolla ei ole ensisijainen rooli käsityksen kuvaamisessa, vaan analysoin asenteita osana käsityksiä.

2.2 Asenteet

Seuraavaksi tarkastelen asenteen käsitettä keskittymällä myös asennoitumiseen. Au parien asenteet suomen kieltä, kulttuuria ja yhteiskuntaa kohtaan ilmenevät sekä ennen että Suomeen saapumisen jälkeen, joten niiden analysoimisen kautta pyrin tuomaan esiin käsitysten syntymisen tai niiden muuttumisen tärkeyden kielen oppimisen kohdalla.

Asenteen käsite on määritelty eri tavoin eri tutkimuksissa. Omassa tutkimuksessani määrittelen asenteen taipumukseksi reagoida myönteisesti tai kielteisesti erilaisiin tilanteisiin, asioihin tai tavoitteisiin.

Asenteet ovat sosiaalistumisprosessia, kasvamista perheen, jonkin ryhmän tai yhteiskunnan jäseneksi, koska sen avulla henkilö oppii reagoimaan johdonmukaisesti sosiaaliseen maailmaan ja siihen ryhmään, johon kuuluu (Garrett ym. 2003: 3–4; Sherif 1967). Asenteiden tutkiminen ja huomioiminen muodostavat merkittävän osan myös kielensuunnitte-

lussa, koska sen kautta pyritään panostamaan ja saamaan tuotteita, jotka tässä tapauksessa ovat kielenoppijoiden halu ja kyky oppia kieltä (Garrett ym. 2003: 6).

Vaikka asenteet ja niiden vaikutukset ihmisiin ovat ristiriitaisia, Garrettin ym. mukaan oletetaan, että asenne on taipumus (disposition), jonka pysty tunnistamaan ja jossain vaiheessa myös mittaamaan (2003: 3). Heidän mukaansa samoin kuin (ensi)keli, myös asenteet omaksutaan nuorena ja todennäköisesti ne ovat suhteellisen pysyviä (2003: 5). Lisäksi kuten kielille, myös asenteille on ominaista dynaamisuus ja spontaanisuus, joten satunnaiset keskustelut voivat vaikuttaa puhujan asenteisiin.

Garrett ym. mukaan (2003: 3–8) asenteilla on kolme erilaista komponenttia: kognitiivinen, affektiivinen ja behavioristinen komponentti. Kognitiivinen komponentti koostuu kieltä tai sen puhujia koskevista positiivisista tai negatiivisista stereotyyppisistä käsityksistä. Kielellistä moninaisuutta tai eri kielten käyttäjiä koskevat asenteet tarjoavat johdonmukaisen kuvan sosiaalisesta maailmasta, riippumatta siitä ovatko nämä asenteet positiivisia tai negatiivisia.

Garrettin ym. mukaan (2003) silloin kun analysoimme yksilön asenteita kielten, kielityyliin ja puhujien kohtaan saamme yhtenäisen kuvan sosiaalisesta maailmasta. Yksilö kategorisoi puhujia tarkkailemalla heidän kieltänsä ja sitä, mihin kieliryhmään puhuja kuuluu. Näillä luokitteluilla on erilaisia tehtäviä. Garrett ym. mukaan yksilö pystyy erottamaan erilaisia ryhmiä korostamalla yhtäläisyyksiä ja eroja hänen ja muiden puhujien välillä. Garrett ym. ovat jakaneet stereotyypit kahteen suureen funktioon. Ensimmäiseen funktioon kuuluvat kaikki ideologiat, joiden avulla erilaiset ryhmät eroavat toisistaan, mutta myös ne, joiden avulla nämä ryhmät arvioivat muita puhujia. Toinen funktio luo, säilyttää tai parantaa ryhmien välistä suhdetta. Stereotyyppit ovat keskeinen osa ryhmien välistä viestintää. (Hewstone & Giles, 1997: 278.)

Garrettin ym. mukaan asenteiden toinen komponentti on affektiivinen. Asenteet voivat olla affektiivisia siinä mielessä, että ne sisältävät tunteita objekteja tai ilmiöitä kohtaan. (Garrett ym. 2003: 4.) Esimerkiksi henkilö voi kuulla kieltä tai murretta, jota hän ei pysty tunnistamaan, mutta tämä henkilö voi silti pitää tätä kieltä “miellyttävänä” tai “rumana” ja nämä asenteet voivat vaikuttaa häneen reaktionsa silloin kun hän kohtaa kyseistä kieltä puhuttavan.

Työssäni affektiivisuudella on tärkeä rooli sekä kielikäsitteiden että asenteiden kuvaamisessa. Monissa tapauksissa haastateltavat käyttivät tietoisesti affektiivisuutta kuva-

maan ajatuksiaan ja mielipiteitään. Joissain tapauksissa affektiivinen elementti ilmenee kohtaamisissa suomea äidinkielenä puhuvien kanssa (ks. 4.5)

Kolmas kieliasenteiden komponentti on behavioristinen. On tärkeä ottaa huomioon yksilöiden sosiaaliset kontekstit, ja miten nämä kontekstit vaikuttavat yksilön yksittäisiin asenteisiin. Esimerkiksi, jos yksilö on kiinnostunut oppimaan kieltä ja suhtautuu positiivisesti kieleen, on tärkeää muistaa, että jotkin muut asiat saattavat estää häntä oppimasta kyseistä kieltä. Yksilön käyttäytyminen, tai ulkopuolelta tuleva paine oppia kyseistä kieltä voi olla, mutta ei välttämättä ole yhteydessä henkilön asenteiden kanssa, sillä asenne voi silti olla positiivinen ja hän voi ajatella kielen olevan kaunista. (Garrett ym. 2003: 8; Jonsson 2019: 5.) Pysin itse näyttämään, että haastatellut au-pairit ovat olleet erilaisissa sosiaalisissa yhteyksissä ja ryhmissä, niin ennen Suomeen saapumistaan, kuin myös sen, että nimenomaan näiden kontekstien valossa heidän asenteensa kieltä ja kulttuuria kohtaan ovat muuttuneet tai ovat muodostuneet positiivisesti tai negatiivisesti.

Asenteet kertovat enemmän kuin vain puhujien suhtautumisesta kieltä ja muita kielenkäyttäjiä kohtaan, koska niiden tutkimisen avulla pystymme osoittamaan, mitkä asiat vaikuttavat ja määrittävät yksilöiden asenteita, ja mitkä ryhmien asenteita. Asennetutkimukset pystyvät myös näyttämään yhteisön sisäisiä ja ulkopuolisia vaikutuksia ja kulttuurieroja.

Monissa tutkimuksissa on havaittu, että kieliasenteet eroavat ihmisten sosiaalisten ominaisuuksien mukaan. On todettu, että jos asenteet perustuvat ihmisten aikaisempiin kokemuksiin tai havaintoihin, ovat nämä asenteet sitten yhteydessä yhteisöön. (Garrett ym. 2003: 14.)

Garrett ym. jakavat asenteiden tutkimisen kolmeen eri ryhmään tai lähestymistapaan. Ensimmäinen lähestymistapa liittyy sosiaaliseen kohteluun (*social treatment approach*) ja sen perusidea on se, että siinä analysoidaan sisällöllisesti, miten puhujat ja kieliyhteisöt kohtelevat erilaisia kieliä, kielimuotoja ja päinvastoin. Tälle lähestymistavalle on ominaista etnografinen tutkimus, osallistujien seuranta tai useiden julkisten lähteiden analyysi. (Garrett ym. 2003: 15.) Tällöin on mahdollista tutkia kielipolitiikkaan liittyviä dokumentteja, uutisia koulussa käytetyistä kielistä tai ihmisten kommentteja kielenkäytöstä.

Asenteita voidaan tutkia myös suoralla lähestymistavalla (*direct approach*). Kuten nimestäkin huomaa, puhujien asennetta mitataan suoraan kysymysten avulla, yleensä käyttämällä kysymyslomakkeita tai haastatteluja. Knopsin mukaan isoin ero suoran lähestymistavan ja sosiaalisen kohtelun välillä on se, että suoralla tavalla lähestyttäessä tutkija ei tee

päätöksiä puhujan tai kielenkäyttäjän asenteista, vaan kielenkäyttäjät itse (1998: 7). Knopsin havainto kielenkäyttäjien asenteista näkyy myös omassa aineistossani.

Epäsuora/implisiittinen lähestymistapa (*indirect approach*) antaa tutkijalle mahdollisuuden 1. tarkastella informantteja ilman, että he tietävät olevansa tarkastelun kohteena, 2. tarkastella informanttien käyttäytymisen ominaisuuksia, joiden hän usko olevan hallittomampia, tai 3. huijata informantteja niin, että heidän annetaan ymmärtää, että he täyttävät kyselylomaketta, joka ei ole yhteydessä asenteisiin (Garrett ym. 2003: 15–16). Tämän metodin eettisyys on kyseenalaistettu monissa tutkimuksissa, ja tämän vuoksi onkin luotu MGT (matched-guide technique) menetelmä. Sen idea on testata vastaajien asenteita kyselylomakkeella, mutta tutkija analysoikin eri asenteita, eikä niitä asioita, joihin vastaajat alkuperäisesti uskovat vastaavansa. (Garrett ym. 2003: 17; Lambert ym. 1960.)

Työssäni lähestyn haastateltavien asenteita suoralla menetelmällä, kysymällä suoraan sellaisia kysymyksiä, joihin osallistujat vastaavat tietoisesti.

2.3 Asennoituminen

Asenteiden kohdalla on tärkeä mainita asennoituminen. Asennoituminen (*stance*) auttaa ymmärtämään kielenkäyttäjien asenteita ja kielellisiä valintoja. Asennoitumisen määrite on laajempi kuin asenne, koska se viittaa suhtautumiseen muihin kielenkäyttäjiin, tietynlaisiin tapoihin käyttää kieltä, eli asennoituminen siis kantaa aina sosiokulttuurisia asenteita. (Mäntynen, Halonen, Pietikäinen & Solin 2012: 3.) Asennoituminen voi sisältää episteemisiä asenteita, kuten epävarmuutta kielimuodon tai tyylin käytöstä erilaisissa sosiaalisissa yhteisöissä, sekä affektiivisiä asenteita, kuten tunteiden ilmaisemista eri kieliryhmien kanssa tai tilanteissa. Asennoituminen sisältää myös sosiaalista asemointia tai sosiaalisia suhteita, joita puhuja rakentaa itselleen. (Jaffe 2009.)

Edellä esitetyn perusteella asenteiden voidaan siis ajatella olevan yhteydessä arvoihin, käsityksiin, mielipiteisiin ja ideologioihin. Arvot nähdään ideaalina, jota kohti pyrimme päästä, ja jotka on luokiteltu kahteen ryhmään: instrumentaalisiin arvoihin, kuten rehellisyyteen ja vastuullisuuteen, sekä niiden tärkeyteen ja toisaalta pääarvoihin kuten yhdenvertaisuuden arvoon. (Rokeach 1973; Garrett ym. 2003: 10.)

Mielipiteitä on hankala erottaa asenteista, ja monet tutkijat käyttävätkin niitä synonyymeina. Bakerin mukaan (1992) mielipiteet ovat sanallisia tai diskursiivisia kokonaisuuksia, eli niiden kautta yksilö voi ilmaista ajatuksiaan jostain asiasta, mutta asenteita ovat

vaikeampia sanallistaa ja niitä voi ymmärtää sekä sanallisina, että ei-sanallisina prosesseina (Baker 1992; Garrett ym. 2003: 10). Tutkimuksessani en käsittele mielipiteitä erikseen, vaan suhtaudun niihin enemmän asenteiden synonyyminä ja täydentävänä osana.

Luvuissa 2.1 ja 2.2 on esitetty kielikäsitteisiin liittyviä aikaisempia tutkimuksia ja tutkimusmenetelmiä ja lähestymistapoja. Abelsonin mukaan (1986) käsitykset ja uskomukset ovat työkaluja, joiden avulla voimme toimia pätevästi ympäröivässä maailmassa. Toisen kielen oppijoiden käsityksiä on tutkittu niin luokassa (ks. Ferreira Barcelos 2003; Kalaja ym.2018; Kalaja 2015) kuin myös luokan ulkopuolella (ks. Partanen 2012; 2013). Au pairit kuitenkin eroavat tavallisista suomi toisena kielenä oppijoista, koska he ovat jatkuvasti kontaktissa suomen kielen kanssa niin työssä, kuin myös vapaa-ajalla ja kielikursseilla. Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että suomenkielisten kavereiden olemassaolo on äärimmäisen tärkeää puhumisen harjoittelun takia (Lilja 2019). Kun puhutaan käsityksistä, on tärkeää ottaa huomioon, puhutaanko ryhmän vai yksilön käsityksistä ja ajatuksista. Käsitteiden ymmärtämisessä otan huomioon Kalajan ym. teorian käsityksistä, joita pidetään sosiaalisesti jaettuina ja tilanteisina. (Kalaja ym. 2018; Lilja 2019.)

3 Tutkimusaineisto

Seuraavassa alaluvussa esittelen tutkimusaineistoni ja aineistokeruuprosessin. Sen jälkeen esittelen haastateltavat ja tutkimukselle tärkeimmät taustatiedot.

Tutkimusaineistoni koostuu puolistrukturoiduista teemahaastatteluista kuuden ulkomaalaisen naisen kanssa, jotka päättivät tulla Suomeen au pairiksi. Puolistrukturoidulle teemahaastatteluille on ominaista samojen kysymysten esittäminen haastateltaville samassa järjestyksessä. Joskus kysymysten järjestystä voidaan kuitenkin vaihtaa tilanteesta riippuen. Nimitystä teemahaastattelu on käytetty silloin, kun haastateltaville on esitetty kysymyksiä haastattelijalle tärkeistä teemoista, mutta haastateltavista riippuen on ollut mahdollista käyttää eri kysymyksiä haastateltavien kanssa. (Puusniekka & Saaranen -Kauppinen 2006) Kävin läpi samat kysymykset kaikkien au parien kanssa, mutta haastattelujen aikana keskityin haastateltaville merkitykselliseen aiheeseen, jonka jälkeen esitin tarkentavia kysymyksiä. Tutkimukseni kohdalla haastattelut sopivat myös sisäpiirihaastattelu lajiin. Sisäpiirisyys syntyy silloin kun haastattelijalle ja haastateltavalle on jonkinlainen yhteinen asia, mikä erottaa heidät muista laajasta ihmisjoukosta (Juvonen 2017).

Tutkimuksen analyysiosassa perehdyn sisällönanalyysin menetelmään. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jossa kuvataan jonkun tekstin sisältöä sanallisesti. Sisällönanalyysin avulla voi tutkia kirjoitettuja, kuultuja tai nähtyjä sisältöjä. Aineistosta ei voi tehdä johtopäätöksiä, ilman tiivistämistä, sekä erojen ja yhtäläisyyksien etsimistä. Sisällönanalyysin tärkein osa on tuloksien pohjalta tehdyt päätelmät. (Partanen 2012: 34; Tuomi & Sarajärvi 2018.)

3.1 Haastattelujen kulku

Au parien haastattelut tapahtuivat tammikuussa ja maaliskuussa vuonna 2021 ja ne olivat noin tunnin pituisia. Tutustuin naisiin au pareille tarkoitettujen Facebook- ja Whatsapp-ryhmien kautta, ja poikkeusajoista johtuen, haastattelut tapahtuivat verkon välityksellä, haastateltaville sopivien verkkokokoustyökalujen kautta. Aineistoni koostuu nauhoitetuista haastatteluista ja litteroiduista teksteistä. Litteroidun tekstin suhteeseen keskityn sisältöanalyysiin, mikä auttaa esittelemään au parien kokemuksia ja mielipiteitä suomen kielestä ja sen käytöstä. Fokusoimalla aineiston sisältöön uskon pystyväni näyttämään haastateltavien kielikäsit-

ten muuttumisen, mutta samalla esitän mahdollisia syitä kielikäsitusten ja kieli-ideologioiden muuttumiselle ja niiden seurauksia au pariin tulevaisuudelle.

Tutkimusprosessin aikana pidin tärkeänä kiinnittää huomiota haastattelijan ja haastateltavan väliseen suhteeseen, sekä haastattelijan vaikutukseen aineiston muotoutumisessa. Haastattelijan on haastavaa olla vaikuttamatta haastateltavaan henkilökohtaisten tarinoiden ja kokemusten jakamisen aikana, mutta Hellerin (2008: 257) ja Kulmalan mukaan (2011: 15) tämä ei aiheuta ongelmia, vaan päinvastoin: tutkijan ollessa läsnä kysymysten kautta, hän vaikuttaa haastattelun kulkuun. Haastattelutilanteessa esiintyvät valtasuhteet ovat myös mainitsemisen arvoisia (Kulmala 2011: 16), koska esimerkiksi jos tutkija edustaisi valtakieltä ja au pairit olisivat ulkomaalaisia, vaikuttaisi tämä haastateltavien kertomuksiin. Olen tietoinen siitä, että tutkijana oman henkilökohtaisen menneisyyteni vuoksi olen vaikuttanut haastateltavien vastauksien tyyliin. Haastatteluja voidaan kategorisoida myös sisäpiirihaastatteluiksi. Sisäpiirisuus syntyy silloin kun tutkijalla ja haastateltavalla on jokin yhteinen asia, joka erottaa heidät muusta ihmisjoukosta (Juvonen 2017). Luulen jaetun kiinnostuksen vaikuttaneen myös haastateltaviin, mutta aineistonkeruun päämäärää on ollut ensisijaisesti objektiivisuuden löytäminen ja tukeminen etukäteen laadittujen kyselyiden avulla.

Kaikki haastattelut tapahtuivat englannin kielellä, vaikka au pareilla oli mahdollisuus keskustella myös suomeksi.

Analyysiosassa pyrin myös näyttämään syitä miksi, puhua tai olla puhumatta suomea suomalaisessa ympäristössä ja kulttuurissa. Ensimmäisen haastattelun aikana tutustuin informanteihin ja heidän taustoihinsa, mutta samalla keskityin erityisesti Suomeen muuttoon-aiheeseen, au pair-elämään Suomessa sekä ajatuksiin ja käsityksiin, joita haastateltavilla oli syntynyt suomen kieltä kohtaan, ja miten nämä olivat mahdollisesti muuttuneet. Keskustelimme myös suomen kielen kurssista ja luokan ulkopuolella käytetyistä kielistä. Analyysiosassa pyrin myös näyttämään syitä miksi olla puhumatta suomea suomalaisessa ympäristössä ja kulttuurissa.

Toisen haastattelun pääteemana olivat suomen kielenkäyttö ja tulevaisuuden suunnitelmat, mutta aineistonkeruun aikana keskityimme myös englannin kielenkäyttöön. Olin kiinnostunut au pariin kielikäsituksista ja erityisesti suomen kielen osalta, mutta haastateltavien antamien vastausten perusteella päätin tarkastella myös englannin kielen asemaa au pariin arjessa ja sitä, miten se vaikuttaa au pariin kielikäsituksiin.

Analysoin haastatteluaineiston erottamalla ensin yhteiset teemat, jotka esiintyvät kaikkien au pariin esimerkeissä. Aineistoni pääteemat olivat osittain etukäteen valittuja, mut-

ta käsittelen tutkimuksessani myös haastattelujen aikana esille nouseita teemoja. Esimerkiksi informanttien käsitykset kielen vaikeudesta eivät esiintyneet alkuperäisissä analyysiteemoissa, mutta analysoin niitä omassa alaluvussa, koska uskon niiden näyttämään haastateltavien käsitysten muuttumista.

Toiseksi luokittelin au parien käsityksiä kielestä viiteen eri osaan, jotta voin kuvata au parien henkilökohtaisia ajatuksia ja ryhmässä syntyneitä käsityksiä.

Päädyin jakamaan haastateltavat kahteen ryhmään heidän taustatiedoistansa johtuen. Kummallekin ryhmälle tein eri kysymykset. Ensimmäinen ryhmä koostuu au pareista, jotka haastattelujen aikana olivat au pareja suomalaisissa isäntäperheissä, ja nämä au parit ovat peitenimeltään Lea, Kristiyana ja Paula. Toisessa ryhmässä ovat au parit, jotka olivat au pareja Suomessa aiemmin, mutta päättivät jäädä Suomeen sopimuksen päättymiseen jälkeen. Heidät voi tunnistaa nimellä Bella, Gloria ja Stella. Ryhmittelyn syynä on pyrkimykseni kuvata muutosta: Suomeen sopimuksen päätyttyä jääneiden haastateltavien kokemukset ovat mahdollisesti vaikuttaneet heidän ratkaisuihinsa ja kielikäsitteisiin. Tässä tapauksessa tarkoitan ratkaisuilla Suomessa rakennettua ja suunniteltua elämää. Tutkimuksessani en vertaile näiden kahden eri ryhmän ajatuksia, vaan käytän niitä apuvälineenä osoittamaan kielikäsitteiden tärkeyden oppijan mentaliteetin ja identiteetin rakentamisessa. Lopullinen englanninkielinen haastatteluaineistoni muodostuu 11:sta haastattelusta.

Keskustelimme informanttien kanssa Suomeen muuton syistä, au pairiksi hakemisen syitä, ja suomalaisesta arjesta keskittymällä erityisesti suomen kielen opiskeluun ja kielen statukseen. Haastattelujen aikana monet teemat ja yksityiskohdat nousivat keskeisiksi teemoiksi, vaikka minun alkuperäinen tarkoitukseni ei ollut keskustella niistä. Päätin antaa haastateltaville vapauden kertoa heidän ajatuksistaan ja käsittelen näitä teemoja lopuksi alaluvussa 4.5. Luokittelin haastatteluaineiston keskeisiin teemoihin ja ideoihin.

Yhden au parin kanssa keskustelin vain kerran, sillä hän päätti olla osallistumatta toista kertaa. Päätin kuitenkin ottaa mukaan hänen käsityksensä myös analyysiosaan. Vaikka tämä au pair ei vastannut toisen haastattelun kysymyksiin, näen hänen vastauksensa ja asenteiden olevan merkityksellisiä analyysiosassani.

3.2 Haastateltavat

Seuraavaksi esittelen haastateltavat ja työni näkökulmasta tärkeimmät taustatiedot haastateltavista.

Tutustuin informantteihin joulukuussa vuonna 2020 Suomessa asuville au pairille tarkoitetun WhatsApp- ja Facebook-ryhmien kautta. Tutustuin viiteen au pariin näiden viestisovellusten kautta, ja yhteen haastateltavaan pari vuotta aikaisemmin eri kautta. Kaikki au pairit vapaaehtoisesti osallistuivat keskusteluihin ja haastatteluihin.

Käyttämieni Facebook au pair-ryhmien tarkoitus on antaa Suomeen saapuneille au pareille mahdollisuus luoda yhteisö, jossa sekä au pairit että isäntäperheet voivat vapaasti tutustua ja auttaa toisiaan. Koska haastattelut kuuluvat sisäpiirihaastattelujen alaryhmään, analyysiosassa pyrin avaamaan sellaisia yksityiskohtia enemmän, jotka kuuluvat tähän erityiseen ryhmään. Kaikille informanteille on annettu peitenimi yksityisyyden suojaamiseksi, enkä mainitse heidän tarkkaa asuinpaikkaansa Suomessa oleskelun aikana. Haastateltavien taustatietoja ei kuitenkaan ole muutettu, enkä ole muuttanut myöskään muita yksityiskohtia heidän elämäänsä liittyen. Vuoden 2020 ja alkuvuoden 2021 poikkeusolojen vuoksi tapasimme ainoastaan verkon välityksellä. Haastattelut tapahtuivat vuoden 2021 tammikuun alussa ja saman vuoden maaliskuussa.

Bella oli haastattelujen aikaan 26-vuotias nuori nainen, joka saapui Suomeen au pairina vuonna 2018. Hän oli au pair vuoden ajan suomalaisessa perheessä, jossa puhutut kielet olivat englantia ja suomi. Bella osallistui suomen kielen kurssille au pair-oleskelun aikana, mutta ei jatkanut toiselle kurssille. Suomeen tulon syynä oli eurooppalaisen kulttuurin kokeminen. Bella valitsi suomalaisen isäntäperheen sopivuuden/mukavuuden tunteen takia, koska hänen tavoitteensa oli löytää eurooppalainen maa, jossa kielitodistuksia ei edellytetä. Haastattelujen aikaan Bella työskenteli lastenhoitajana suomalaisessa perheessä. Hänen äidinkieltensä on indonesia ja hän puhuu englantia, sekä hänen sanojensa mukaan "huonoa" suomea. Keskustelujen aikaan Bella opiskeli ruotsia.

Stella oli haastattelujen aikaan 26-vuotias ja tuli Suomeen au pairiksi vuonna 2019. Alkuperäinen sopimus oli vuodeksi, mutta Stella palasi kotimaahansa puolen vuoden jälkeen. Vuonna 2020 hän palasi Suomeen. ja haastattelujen aikana hän oli kotoutumiskoulutuksessa. Isäntäperheessä käytetty kieli oli suomi, mutta Stellan haastattelu tapahtui englannin kielellä. Au pairi-aikanaan hän ei käynyt suomen kielen kurssilla. Stellan äidinkielet ovat italia ja espanja, mutta hän puhuu myös englantia ja ranskaa, ja haastattelujen aikaan hänen suomen kielen taitonsa oli A2-tasolla. Stella halusi au pairiksi Suomeen, koska yliopisto opintojensa aikana hän oli tehnyt pienen reissun Suomeen, ja jonka seurauksena hän halusi palata maahan ja tutustua suomalaiseen kulttuuriin.

Lea puhui äidinkielenään thain kieltä, mutta myös englantia ja saksaa. Lean au pair-sopimus alkoi vuonna 2021 kaksikielisessä perheessä, jossa puhutaan suomea ja saksaa. Hän kertoi käyttävänsä ainoastaan suomea lasten kanssa, ja haastattelujen aikaan hän oli osallistumassa suomen kielen jatkokurssille. Lea on ollut Suomessa aikaisemmin vaihto-opiskelijana. Ollessaan vaihto-opiskelija, hän kävi suomen alkeiskurssin. Hän kertoi, että kotimaassaan hän yritti opiskella suomea itsenäisesti, jotta ei unohtaisi kieltä. Lea oli ainoa informanteista, joka ei halunnut osallistua toiseen haastatteluun. Haastattelin Leaa tammikuussa 2021, jolloin hän täytti 24 vuotta.

Gloria oli haastattelujen aikaan 27-vuotias, ja saapui Suomeen vuonna 2019. Ennen au pair-kokemustaan, hän opiskeli opettajaksi ja oli kiinnostunut suomalaisista opetusmetodeista. Gloria puhuu äidinkielenään espanjaa, mutta haastattelukielenä oli englanti. Au pairina ollessaan hän kävi suomen kielen kurssin. Au pair-sopimuksen lopettamisen jälkeen hän muutti suomalaisen miehensä kanssa pois pääkaupunkiseudulta miehen kotikaupunkiin. Siellä Gloria osallistui kotoutumiskoulutukseen. Hänen isäntäperheessään puhuttiin ainoastaan espanjaa, ja hän kertoi käyttäneensä kavereidensa ja miehensä kanssa englantia.

Kristiyana tuli Suomeen vuonna 2020 vuodeksi. Hänen isäntäperheensä asui Keski-Suomessa ja perheessä käytetty kieli oli suomi, mutta ensimmäisten kuukausien aikana perheen äiti puhui englantia Kristiyanan kanssa. Kristiyana puhui äidinkielenään indonesiaa, mutta osasi myös englantia, saksaa ja ranskaa. Hän päätti tulla Suomeen, koska sai viisumin helpommin kuin muihin eurooppalaisiin maihin. Kristiyanan tapauksessa on myös tärkeä mainita, että hänen oli pakko osallistua lyhyelle suomen kielen kurssille viisumin saamisen vuoksi. Hän on myös aktiivisesti osallistunut suomen kielen kurssille Suomessa, ja haastattelujen aikaan hän oli 24-vuotias.

Paula oli haastattelujen aikaan 21-vuotias ja hänen au pair-sopimus alkoi vuonna 2020. Paula valitsi Suomen au pair kohdemaaksi, koska oli kiinnostunut Pohjoismaista. Toinen syy oli mukavuuden tunne, koska Suomi kuuluu EU-maihin, Suomessa voi maksaa euroilla toisin kuin Ruotsissa tai Norjassa, ja näin ollen Suomi on mukavampi ja helpompi vaihtoehto matkustaa ja elää. Paulan äidinkieli on ranska ja hän puhui myös englantia. Saapuessaan Suomeen hän aloitti suomen kielen kurssin, mutta hän lopetti siellä käymisen parin viikon jälkeen. Isäntäperheessä ainoa puhuttu kieli oli suomi, mutta Paulan kanssa vanhemmat käyttivät englantia. Paula kertoi opiskelevansa espanjaa kielisovelluksen avulla, ja hänen suunnitelmansa oli muuttaa pois Suomesta au pair-sopimuksen päättymisen jälkeen.

4 Au parien kielikäsitukset

Tässä luvussa esittelen au parien käsityksiä ja asenteita luokittelemaan haastateltavien ajatukset viiteen eri osaan riippuen siitä missä ja miten nämä käsitykset ovat syntyneet ja muodostuneet au parien elämässä. Päätin kategorisoida au parien käsitykset näihin alalukuihin, koska uskon, että sen avulla voin näyttää heidän käsitystensä vaikuttaneen kielen oppimiseen ja heidän tulevaisuuteensa Suomessa. Toisaalta tutkimalla au parien käsityksiä, keskityn samalla heidän asenteisiinsa, joten voin esittää yhteisen ja yksityiskohtaisen kuvan kielikäsitysten tärkeydestä kielen oppimiselle tai puhumiselle. Tutkimuksessani informanttien käsitykset ovat muodostuneet sekä ennen Suomeen saapumista että sen jälkeen kielikurssien, isäntäperheiden ja kavereiden myötä.

Luvussa 4.1 esittelen au parien käsityksiä heidän vapaa-ajallansa, mutta myös työssä ja lastenhoidossa. Tässä luvussa esitän au parien keskeisiä ajatuksia kielen hyödyllisyydestä ja hyödyttömyydestä. Seuraavassa alaluvussa (4.2) esitän au parien ajatuksia suomen kielen kurssista ja kurssilla syntyneitä käsityksiä kielestä. Tavoitteenani on näyttää, että käsitykset voivat muuttua kielikurssiluokassa niin opettajan, kuin myös kurssikavereiden myötä. Kolmannen alaluvun (4.3) pääteema on au parien suhtautuminen englannin kieleen ja sen käyttöön. Pidän tärkeänä näyttää, miten englantia *lingua francana* voi vaikuttaa au parien käsityksiin suomen kielestä, mutta myös sen, miten paljon pääkaupunkiseudulla asuvat au parit erottuvat muualla päin Suomea asuvista au pareista. Seuraavassa alaluvussa (4.4) tarkastelen au parien ja isäntäperheiden suhdetta. Pyrin osoittamaan, että isäntäperheillä on valtava rooli au parien käsitysten muuttumisessa, koska haastateltavien ensimmäinen kohtaaminen suomen kielen kanssa tapahtuu isäntäperheissä. Olen myös analysoinut mahdollisia syitä ja elementtejä, jotka voivat vaikuttaa joko positiivisesti tai negatiivisesti au parien käsityksiin ja asenteisiin. Viimeisessä alaluvussa (4.5) pohdin informanttien käsityksiä kielen vaikeudesta ja sitä, miten au parit kuvailevat heidän vaikeuksiaan oppia kieltä.

4.1 Käsitukset suomen kielestä

Tässä alaluvussa käsittelen haastateltavien ajatuksia suomen kielestä ja käytöstä työelämässä ja vapaa-ajalla, joiden välillä voi huomata merkityksellisiä eroja kielen funktiossa au parien elämässä.

Uusien au pariien tapauksessa tarkoitan työelämällä isäntäperheessä edellytettyjen tehtävien hoitamista, kun taas vanhojen au pariien työelämä koostuu sekä työpäivistä isäntäperheessä että sopimuksen lopettamisen jälkeen alkaneesta työsuhteesta. Toisaalta monissa haastatteluissa nousee tulevaisuuden suunnitelmista puhuttaessa esille suomen kielen tärkeys kunnollisen työpaikan saamisessa. Kunnollisella tarkoitan au pariien mielestä hyvää työpaikka. Vanhojen au pariien esimerkeissä tarkoitan vapaa-ajalla opiskelun ja työpäivien ulkopuolella olevaa aikaa, mutta myös oman perheen tai puolison kanssa vietettyä ajanjaksoa.

Suomen kielen hyödyllisyys esiintyy kielen opiskelua edistävänä myös Kulmalan (2011) informanttien keskuudessa samoista syistä kuin oman tutkimukseni informanttien kohdalla. Sekä Kulmalan että minun informanttini korostivat suomen kielen osaamisen hyödyllisyyttä kommunikoidessa perheen kanssa, mutta myös työtehtävien saavuttamisessa. Vastauksessaan kysymykseen, onko suomen kielen osaaminen hyödyllistä, kaikki au parit yhtä lukuun ottamatta korostivat kielen osaamisen merkitystä hyvän työn saamisessa. Vaikka au pariien tulevaisuudensuunnitelmat eroavat toisistaan, heidän mielipiteensä suomen kielen hyödyllisyydestä ovat läheisesti sidoksissa käytännöllisyyteen ja kunnollisen työn saamiseen. Lean ajatuksia suomen kielen käytöstä omassa kotimaassaan esiintyivät tilanteessa, jossa suomea puhuvia ihmisiä on tosi vähän.

1)

L: Because like when I was an exchange student most of my friends asked me, because you know most of my friends they were from like France, Italy

C: Uhum.

L: Like Germany. and they were like why did you happen to study Finnish, it's so hard, no use. You know? But like I am like, you know considering that I am from [haastateltavan kotimaa]. So is like if I am I am to get to live here, and if I leave to [haastateltavan kotimaa], it would be a benefit for me anyway because there would be not many people in [haastateltavan kotimaa] who know Finnish, you know.

C: Yeah, yeah yeah.

L: I could work at the embassy for sure.

C: Yeah, yeah.

L: Because there was a job position, but I was still studying, so I didn't apply for that. But there was a job position that if at embassy of Finland, but they only required Thai and English, **but if I would know Finnish, they**

C: Yeah, yeah.

L: They would take me for sure.

Esimerkki 1 korostaa sekä suomen kieleen hyödyllisyyteen liittyviä käsityksiä että puhujan statuksen muutosta. Ensiksi Lea kertoi kokemuksistaan vaihto-opiskelijana, kun taas vähän myöhemmin ("it would be a benefit for me anyway") hän kuvitteli itseään arvostettuna työntekijänä kotimaassaan. Työn arvo syntyy suomen kielen osaamisen myötä. Palattuun kotimaahansa vaihto-opiskelijan jälkeen, Lea sai neuvoksi hakea arvostettuun työpaikkaan, jossa suomen kielen osaaminen ei ollut välttämätöntä. Haastatteluista tuli ilmi, että hän ei hakenut työpaikkaa, mutta mainitsi, että suomen kielen puhujat ovat arvokkaita ja erittäin tärkeitä johtuen heidän pienestä määrästänsä. Lea itse korosti suomen kielen osaamisen olevan hyödyksi hänelle sekä Suomessa että kotimaassaan, vaikka kielen oppiminen voi tuottaa vaikeuksia. Esimerkissä 1 hän oli varma työpaikan saamisesta suomen kielen taitonsa ansiosta - vaikka kieltä ei edes edellyttäisi, ja korosti sitä kaksi kertaa. Hyödyllisyydellä on tärkeä rooli Lean suomen kielen käsityksen muodostumisessa. Hänen käsityksensä suomen kielen hyödyllisyydestä ja arvostuksesta muodostuu seuraavalla tavalla: toisaalta kieli auttaa tavoitteiden saamisessa, toisaalta kieli tekee työstä ja työntekijästä arvovaltaista.

Myös Glorian tapauksessa suomen kieli vaikuttaa olevan merkittävässä osassa työn saamisessa, mutta myös välttämättömänä puolena vapaa-ajalla.

2)

G: Of course, because also in this school, I really met, that they all they have a meeting at the daycare, they speak only Finnish, and **I think that you really need to know**. Also, when they have their meetings with the neighbors, they also speak Finnish, because in my host family, the man speaks Finnish, but the woman didn't speak Finnish (...) **For her it was very difficult and I understand that, because when they had a meeting with neighbors or they need to speak all things, she can't give her opinion because she can't speak Finnish.** (...) Also, when we go to school and they have meetings teachers and everybody want to speak in just Finnish, and we were like, we don't understand like, we can't give our opinions, and they like umm okey. (...) I think that the most common language is Finnish you are not going to, **you need to understand**. And I think it is very bad in those situation, because I remember a situation when **I always needed to wait that someone translates**, and we don't we don't have all the information. **That's why is**

good to know Finnish here in Finland. To be completely in your life, to have complete life like.

Esimerkki 2 tuo esiin suomen kielen taidon merkityksen niin vapaa-ajalla kuin työssä verrattuna esimerkkiin 1. Glorian vastauksesta tulee esille se, miten paljon kielen osaaminen tai osaamattomuus voivat vaikuttaa jokapäiväisiin keskusteluihin. Huolimatta siitä, että Gloria ei opiskellut suomea au pairina ollessaan, yhtiökokouksen tapahtumat ovat selvästi vaikuttaneet häneen, koska kolme vuotta myöhemminkin tilanne herättää tunteita ja ajatuksia. Glorian puheesta voimme ymmärtää, että perheen äiti suomen kielen osaamattomuutensa takia ei voinut osallistua kokouksissa, hän jäi ulkopuoliseksi häntä itseään koskettavissa asioissa ("she can't give her own opinion"). Glorian puheessa ilmenee myös empatiaa ulkopuolisuuden tunnetta kokevaa äitiä kohtaan ("it was very difficult and I understand that"). Hän asetti itsensä äitiin esimerkkiin muistamalla tapauksia, joissa hänelle jouduttiin kääntämään tapahtumia ("I always needed to wait that someone translates"). Esimerkiksi koulussa ja harjoittelupaikassa ainoa käytetty kieli oli suomi, joten Gloria ei voinut kertoa omia mielipiteitään koulussa ja työpaikassa pidetyissä kokouksissa. Hänen käsityksensä mukaan ilman suomen kielen osaamista on haastavaa, ellei jopa mahdotonta ymmärtää tai tulla ymmärretyksi.

Vuorovaikutustilanteet, joihin Gloria ei voinut osallistua, ovat muokanneet hänen käsityksiänsä kielenkäytöstä ja tärkeydestä, koska kielen kautta pystymme jakamaan omia mielipiteitämme ja vaikuttamaan tapahtumiin, sekä omaan tulevaisuuteemme (ks. Kalaja ym. 2018; Lilja 2019). Glorian mukaan suomen kieli tekee elämästä täydeksi Suomessa, koska kielen avulla voimme tulla itsenäiseksi ("to have a complete life"). Koska Gloria halusi tulla kuuluksi ja tahtoi olla yhteiskunnassa samanarvoisena jäsenenä, ovat hänen käsityksensä kielestä vahvassa yhteydessä käytännöllisyyden ja omien voimavarojen kanssa. Haastattelupätkän tunnepitoisuus syntyy verbien *understand* ('ymmärtää'), *know* ('tietää'), *need* ('tarvita') ja *wait* ('odottaa') kautta, koska ne kertovat puhujan kyvyn sopeutumaan haastaviin tilanteisiin. On myös tärkeää huomata persoonan käyttö, koska yksikön 2. persoonan pronomini viittaa tiettyyn tuttuun ryhmään ("you really need to know"), samalla kun monikon 1. persoonan pronomini ("we were", "we can't give", "we don't understand") osoittaa puhujan kuuluvan samaan ryhmään. Gloria ilmeisesti viittaa maahanmuuttajakavereihinsa, mutta myös niihin ulkopuolelle jääneisiin ihmisiin, jotka eivät pysty vaikuttamaan heidän ympärillensä tapahtuviin tilanteisiin kielen osaamattomuuden takia.

De Fina (2003) tutki Yhdysvalloissa asuvien meksikolaisten maahanmuuttajien kertomuksia, joista käy ilmi, että haastattelijat vastasivat yksittäisiin kysymyksiin kollektiivisella sävyllä. Nämä haastateltavat esittivät tutkimuksessa omia kokemuksiaan niin kuin he puhuisivat myös muiden maahanmuuttajien tilanteista. Haastateltavat siirsivät keskipisteen itsestään ja kokemuksistaan toisiin hahmoihin. (2003: 218.) De Finan informantit käyttivät pronomineja välineenä liittämään omat kokemuksensa kollektiivisiin kokemuksiin. Samankaltaisuuksia löytyy myös Glorian puheesta, koska hän kertoi omista mielipiteistään ja ajatuksistaan kuin ne olisivat myös yhteisön kokemuksia. Glorian käsitykset ja kokemukset kielenkäytöstä ja sen merkityksestä kuvaavat hänen omia sekä kaikkien ryhmäläisten ajatuksia. Samanlaisia ajatuksia esiintyy myös Kalajan tutkimuksessa. Käsitykset eivät ole vain yksilön ominaisuuksia, vaan ne ovat myös sosiaalisia, yksilöllisiä ja institutionaalisia ääniä, joiden kanssa oppija/puhuja on ollut vuorovaikutuksessa. (Kalaja ym. 2018.)

Gloria kokeili kielen voimaa erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa, joiden avulla hän luokiteli itsensä spesifeihin ryhmiin. Ryhmien ytimessä yhteisenä piirteenä on kuitenkin kielen osaaminen tai kielitaidon puute.

Esimerkissä 2 esiintyvien vastaanottajien asennetta suomi toisena kielenä- tai suomi vieraana kielenä oppijoita kohtaan voidaan kuvailla erittäin tärkeäksi. Glorian puheen vastaanottajat ovat mahdolliset työkaverit ja ohjaajat. Gloria ei voinut osallistua kaikkiin koulutapaamisiin aktiivisesti, eikä hänelle tai muille suomi toisena kielenä oppijoille annettu palaute myöskään auttanut ymmärtämään paremmin tapaamisen keskeistä teemaa. Hänen kokemuksensa osoittaa, että hän tunnisti kielen voiman ja vaikutuksen, joten ainoastaan suomen kielen puhuminen ja osaaminen voivat antaa samanlaiset oikeudet kaikille suomalaisen yhteiskunnan.

Jos analysoidaan kielenkäyttöä muualla, kuin työpaikalla, kielen funktio ja tärkeys muuttuvat radikaalisti. Edellisissä tapauksissa (luku 4.1.1) yleisin käsitys oli kielen hyödyllisyys tavoitteiden saavuttamisessa työuralla, mutta löydämme myös sellaisia tapauksia, joissa kieltä ei nähdä niin hyödyllisenä.

Hyödyttömyyden aihe esiintyi erityisesti Bellan haastattelussa. Bellan haastattelu oli muutenkin erittäin affektiivinen, mikä voi osittain johtua haastattelutilanteesta. Haastatteluäänityksen ulkopuolella hän kertoi olevansa tyytymätön elämäntilanteeseensa, koska hän työskenteli lastenhoitajana suomalaiselle perheelle, mutta hänen toiveena oli menestyä liiketoiminnan alalla. Hän oli ainoa haastateltavista, joka onnistui työllistymään Suomessa heti au pair-sopimuksen lopettamisen jälkeen. Haastattelujen aikana hän korosti jatkuvasti olevansa

“huono” suomen kielen puhuja, vaikka hänen työpaikallaan ainoa käytetty kieli on suomi. Esitän seuraavaksi Bellan ajatuksia suomen hyödyttömyydestä:

3)

C: And like, how about like would you recommend this language to your family, to study?

B: No.

C: Why?

B: Because it's not really important. Who speaks Finnish?

C: Okey.

B: **Who speaks Finnish in this world like.** Finnish people and some places where are a lot of Finnish tourists.

C: Okey.

B: And also, Finnish people speak English very well.

C: English.

B: So I don't think it's necessary, yeah.

C: Yeah.

B: I don't think it's necessary to speak Finnish.

Kysymykseen suosittelisiko hän suomen kielen opettamista perheelleen, Bella antoi suoraan kielteisen vastauksen. Bella ilmaisi kielen hyödyttömyyttä hänen esittämänsä kysymyksen avulla (“Who speaks Finnish”), jonka vastaus tulee myös haastateltavalta (“Finnish people (...) Finnish tourists²). Hän ei usko suomen kielen olevan tärkeä kieli muualla kuin Suomessa. “Who speaks Finnish” kysymys antaa ymmärtää, että puhuja ei välttämättä halua vastausta ironiseen kysymykseen. Toistamalla hän varmisti suomen kielen merkityksettömyyden lisäämällä “in this world like”, eli tarkoittaen, että maailmassa on vähän ihmisiä, jotka edes tietävät koko kielen olemassaolosta. Hän ei suosittelisi kielen oppimista perheenjäsenilleen, vaikka ensimmäisen haastattelun aikana Bella kertoi olevansa tyytyväinen Suomeen ja sen lisäksi tahtoi hakea suomen kansalaisuutta. Esimerkki 3 perustelee suomen kielen tarpeettomuutta kahdesta syystä: ensinnäkin, puhujia on vähän, toiseksi sitä puhutaan vain Suomessa ja suomalaisten keskuudessa suositelluissa lomapaikoissa. Informanttini kertoi myös, että suomea äidinkielenä puhujat osaavat englantia erittäin hyvin (“Finnish people speak English very well”), joten maahanmuuttajien ei tarvitse puhua suomen kieltä.

Esimerkki 3 kertoo informantin asenteista kieltä kohtaan. Vahvat mielipiteet ovat osittain yksilöllisten kokemusten seurauksia, mutta yksilöllisten kokemusten alkuperä on sosiaalinen (Partanen 2013). Haastateltavan asenteessa suomea kohtaan on mahdollista tunnistaa

kognitiivisia elementtejä (Garrett ym. 2003) sekä stereotyyppisiä käsityksiä kielestä ja niiden puhujista. Esimerkissä 3 stereotyyppiset käsitykset esiintyvät suomen puhujia ja heidän englannin kielen taitoaan kohtaan (“Finnish people speak Finnish very well”). Asuttuaan Suomessa kolme vuotta, Bella sai käsityksen siitä, että suomalaiset osaavat englantia hyvin, joten suomen kielen oppiminen ja puhuminen on tarpeetonta. Toisaalta kategorisoimalla suomalaisia 1. Suomessa asuviin puhujiin ja 2. suomalaisten keskuudessa suosituissa lomapaikoissa oleviin puhujiin, Bella erotteli itsensä näistä puhujista. Hänen asenteidensa kautta Bella laittoi itsensä toiseen ryhmään, jossa suomea on tarpeetonta puhua pienen puhujamäärän takia. Toisaalta hän myös kertoi, että suomen kielen puhuminen ei ole tärkeää, jonka seurauksena kielellä ei ole niin iso prestiisi kuin englannilla.

Tässä alaluvussa toin esille informanttien vastaukset siihen, onko suomen kieli hyödyllinen erilaisissa elämäntilanteissa. Hyödyllisyys esiintyy Glorian ja Lean vastauksissa samalla tavalla, kuin Kulmalan (2011) informanttien kohdalla, tarkemmin sanottuna kielen osaaminen on hyödyllistä sekä työssä että vapaa-ajalla. Kun informantit olivat tilanteissa, joissa suomen kieli on ollut välttämätöntä, heidän käsityksensä muodostuivat näiden tapausten myötä. Informanttini kertoivat nähneensä kielen hyödyllisenä työkaluna, jonka hallitseminen tuo positiivisia tuloksia sekä työssä, että vapaa-ajalla (ks. Abelson 1986). Toisaalta myös kielen hyödyttömyys on läsnä au pariin keskuudessa, mikä johtuu heidän stereotyyppisistä käsityksistään sekä kielestä, että myös niiden puhujista.

4.2 Kielikurssilla syntyneet käsitykset

Tässä alaluvussa käsittelem haastateltavien kielikursseilla syntyneitä käsityksiä ja asenteita. Suomen tai ruotsin kielen kurssit ovat pakollisia Suomeen saapuneille au parille. Toisaalta Maahanmuuttovirasto on myös alkanut vaatia viime vuodesta lähtien, että Suomeen saapuneiden au pariin pitäisi käydä suomen tai ruotsin kielen kurssilla ennen au pair-tehtävien aloittamista (Maahanmuuttovirasto 2022). Esimerkiksi Kristiyanan piti ennen saapumistaan Suomeen käydä suomen alkeiskurssilla, mutta kaikki muut au pairit ovat käyneet suomen alkeiskurssilla vasta Suomessa.

Yleensä isäntäperheiden lisäksi au pariin ensimmäinen suomen kieleen tutustuminen tapahtuu kielikurssien kautta. Paitsi tietoja kielestä, kurssi antaa mahdollisuuden tutustua suomen kulttuuriin ja perinteisiin, sekä se muodostaa yleiskuvan suomalaisesta yhteiskunnasta. Toisaalta tutkimuksessani opettajan ja kavereiden asenteet vaikuttivat au pariin

käsityksiin ja mielipiteisiin merkittävästi. Kielikurssilla muodostuivat au parien oppijan status ja myös heidän käsityksensä kielenoppimisesta. Kielikursseilla syntyneitä käsityksiä on tutkittu monesta eri näkökulmasta (ks. Partanen 2012, 2013; Kalaja ym. 2018; Kalaja 2016; Ferreira Barcelos 2003), riippuen siitä missä tilanteessa opiskelijat ovat ja myös siitä, miten opettajat vaikuttavat oppijoiden oppimiseen. Tutkielmassani lähestyin au parien käsityksiä ja asenteita hyödyntämällä Aragãon (2011) tuloksia, joiden mukaan oppijoiden asenteet kieltä kohtaan ovat yhteydessä tunteiden, eli affektiivisuuden kanssa. Hyödynnän myös Ferreira Barceloksen (2003) tutkimusta, jonka keskipisteessä on oppijoiden ja opiskelijoiden vaikutus toisiinsa, sekä käsitysten muuttuminen näiden vaikutusten myötä.

Kurssit toivat sekä positiivisia, että negatiivisia kokemuksia. Yksi haastateltavista au pareista, Stella, ei käynyt suomen kielen kurssilla perheen päätöksestä ja henkilökohtaisesta tilanteesta johtuen. Kuitenkin au pair-sopimuksen jälkeen hän osallistui kotoutumiskoulutukseen. Stellan ajatukset kielestä olivat melko positiivisia, vaikkakin hän kritisoi opettajan metodia.

4)

C: And do you like to study Finnish in general?

S: Yes, yes. I like the language very much so I have the motivation to study it like as hard as I can, but of course, there are moments that I think OMG it's so difficult and just like cry, Omg. But yeah, I really like the language, so I like studying. (...)

C: And how did you find the course, and the school itself? How was it, in your opinion? Was it useful?

S: Yeah, yeah, **for me it was very useful, but they started immediately to speak in just Finnish** there wasn't so much of like help in another language, so if you don't know Finnish at all I think it is very difficult for you to like start to understand, (...) so that should be more like, **they should help more in English, if you don't understand**, that is what I thought about the course.

Esimerkissä 4 Stellan suhtautuminen kieleen on erittäin positiivinen, ja hän korosti pitävänsä kielestä kaksi kertaa: ”I like the language very much”, ”I really like the language”. Hän koki kielen myös hankalaksi (”it’s so difficult”), mutta Stella löysi motivaation oppia kieltä. Haastattelujen aikana hän kertoi muun muassa, että vieraiden kielten opiskelu on mukavaa harrastus hänelle, ja suomen kielen oppiminen tuo iloa ja tyydytystä. Esimerkki 4 osoittaa myös, että kurssi tarjosi Stellalle toisenlaisen näkemyksen kielen funktiosta hänen

elämässään: kurssi antoi mahdollisuuden oppia kieltä, ja hän löysi lisää motivaatiota oppia lisää. Haastateltavan käsitykset muistuttavat Kalajan (2015) tutkimuksen haastateltavien käsityksiä. Kalajan (2015) tutkimus keskittyy englannin kielen oppijoihin ja englannin kieleen. Hänen informanttiansa käsitykset englannin kielestä muuttuivat sillä tavalla, että he huomasiivat kielellä olevan myös instrumentaalista arvoa. Englannin kielen osaaminen mahdollistaa monia asioita ja haastateltavat alkoivat oppimaan kieltä muista syistä, kuin vain oppimiskielenä, ja kieli toi informanteille toisenlaisen näkemyksen maailmasta.

Stella on ainoa haastattelemani au-paireista, joka ei käynyt kielikurssilla asuessaan isäntäperheen kanssa. Hänen kertomastaan ilmenee, että tavoitteiden muuttamisen seurauksena Stella halusi käydä suomen kielen kurssilla ja oppia suomea. Samoin kuin Kalajan (2015) informantit, Stella koki myös kielellä olevan monenlaista muuta arvoa, kuin pelkästään instrumentaalinen. Esimerkki 4 korostaa myös englannin asemaa lingua francana suomen kielen kurssilla. Tämän ilmiön kaikki haastateltavani toivat esille omien kokemustensa kautta. Stella mainitsi myös opettajan kertoman tarinan antavan hänelle toisenlaisen käsityksen kielestä ja sen historiasta.

5)

S: (...) Finnish is so connected to the nature, even the language.

C: Aa okay, in what way?

S: Because I remember, yeah, I don't remember exactly the grammatical rule about it, but some participles or something change depending on how old word is, and the word is old if like, these words mean something that they were using in the forest.

C: Aaa.

S: Or something like, so I think it's so beautiful and interesting, the way they are so connected to the forest you know like (...)

S: Yeah, it just it was just very weird for me to study something just because with a different rule just because these things were already in the forests many years ago, so at least that's how they explained to us, **I found it very beautiful very very romantic** kind of.

Kurssilla Stella sai kulttuurillisia tietoja kielestä, joiden seurauksena hän pitää kieltä kauniina ja romanttisina (“very beautiful very very romantic”). Stella kertoi, että opettajan antaman tiedon mukaan suomen kieli on yhteydessä metsään ja luontoon, ja että tämä heijastuu myös esimerkiksi kielioppiin. Kuullessaan sanojen yhteydestä metsään, Stella sai tietää kielestä enemmän kuin ennen kurssin alkamista, minkä seurauksena hän arvosti kieltä ja piti

sitä erittäin kauniina (“very beautiful”). “It’s so beautiful and interesting” -kuvaus antaa ymmärtää, että hänen kieli-ideologiansa muodostuivat kurssilla, ja opettajalta saanut tietoa auttoi häntä jatkamaan kielen opiskelua. Blommaertin (1999) mukaan kieli-ideologiat peilaavat puhujan uskomuksia ja arvoja kielestä. Esimerkki 5 osoittaa, opettajan antamia tietojen vuoksi Stellan suomen kieltä koskevat käsitykset ovat muuttuneet positiivisiksi, ja ne ovat vahvistaneet hänen käsityksiään kielen kauneudesta. Haastatteluaikojen ulkopuolella Stella kertoi olevansa tyytyväinen elämäänsä Suomessa ja pitävänsä erityisesti Suomen luonnosta, joten opettajan esimerkki syvensi hänen tunteitaan suomen kieltä kohtaan.

Glorian kokemukset kahdesta eri kurssista osoittavat hänen käsityksensä pysyneenä samanlaisina niin ennen kurssia, kuin myös sen jälkeen.

6)

C: Yeah, that's great and how did you like the course? The Finnish course. Do you think it was useful for you?

G: Yes, of course, very useful because also I am not a native English, my English is not, I don't know words that I never use. For me Finnish course also is helping with the pronunciation when you just start to learn Finnish.

C: Uhum.

G: And for me if you learn to pronounce you can learn many words at home, that when you go to the dentist. First, I don't know how to say paikka, that is the dentist things or viisaudenhammas

C: Uhum.

G: Things like that I learn in Finnish, like after they teach me (...) I know words that are very useful here in Finland. There are also the people in medicine in Finnish and doctors, and they say that they don't speak English, and it's good to speak a little bit of Finnish, that's what I learned at that course.

Kappaleessa 4.1.1 mainittu hyödyllisyyden aspekti ilmeni myös kursseilla. Kielikurssi auttoi Gloriaa kahdessa asiassa: toisaalta koulu tarjosi hänelle apua ääntämisessä sekä auttoi häntä ymmärtämään suomen kielen hyödyllisyyden “oikeassa” elämässä, esimerkiksi käydessään hammaslääkärillä. Hänen kertomansa tapaus hammaslääkärikäynnillä antaa kielelle toisen, hyödyllisen välineen roolin

Kurssi sosiaalisena paikkana ja ryhmänä toimii kuin nukketeatteriesitys: opiskelijat saavat käytännöllisiä ja todellisia esimerkkejä koulun ulkopuolella tapahtuvista tilanteista, ja

tämä vaikuttaa samalla opiskelijoiden käsityksiin, mutta käsitysten avulla ei voi oppia kohtaamaan tosielämän tapauksia. Partasen tutkimuksessa informantit totesivat kielikurssin olevan riittämätön yksistään, ja heidän mukaansa suomalaiset voisivat edistää toisen kielen oppijoiden oppimista jakamalla heidän kielellisiä resurssejaan (2013: 265).

Esimerkissä 6 haastateltava kertoi olevansa tyytyväinen kielikurssilta saatuun tietoon. Hänen mukaansa hammaslääkärikäynti osoittaa, että *au pair* -oppijalla on mahdollista käyttää suomea kurssien ulkopuolellakin.

Glorian kokemukset isäntäperheen kanssa ja suomen kielen kurssi osoittivat, että on hyvä osata vähänkin suomea. Informantti mainitsi suomen kielen oppimishalun taustalla olevan toisen syyn, joka on siis hänen omilla sanoilla kuvattu puutteellinen englannin kielitaito. Pelkällä englannin kielellä Gloria ei pärjännyt niin hyvin kuin haluaisi, kahdesta syystä: 1. hän ei puhunut englantia äidinkielen tasolla, 2. hammaslääkäritkään eivät puhuneet englantia, joten on hyödyllistä osata suomea, tai ainakin suomenkielisiä sanoja.

Kiinnostusta herättävä on myös Glorian vastaus kysymykseen, mitä hän tykkäsi suomen kielen kurssista. Hänestä kurssi oli hyödyllinen, jos joku ei osaa englantia. Haastattelutilanteessa ei mainittu eikä kysytty englannin kielen asemasta ja merkityksestä Suomessa ja hänen ystäväpiirissään, mutta Gloria toi esiin asenteensa englantia kohtaan *lingua francana*. Glorian mukaan kielikurssi oli hyödyllinen, koska hän ei puhunut englantia (“very useful because also I am not a native English, my English is not, I don’t know words that I never use”). Koska hänen kielitaito ei ollut täydellistä, suomen kielen oppiminen tuntui hyödyllisenä vaihtoehtona. Glorian tarpeet puhua johtuivat hänen elämäntilanteestaan ja yhteiskuntaan sopeutumisen tarpeesta. Hän kertoi kokeneensa tilanteita, joissa englannin kielen osaaminen on ollut välttämätöntä, mutta että hänen asenteensa suomea kohtaan muuttuivat samalla, kun hän muutti pois pääkaupunkiseudulta.

Hyödyllisyyden tunnetta ei voida yleistää, koska olivat myös sellaisia tapauksissa, joissa kurssi ei ole täyttänyt opiskelijoiden odotuksia. Bella kertoi omista kokemuksistaan seuraavassa esimerkissä.

7)

C: Okay. And did you have to go to Finnish language course?

B: I did.

C: And how was it if you remember?

B: Boring. The teacher was boring.

C: And where was it?

B: [koulun nimi]
C: Yeah, [koulun nimi]. And for how long was that course?
B: 3 months.
C: Okay. And you haven't been to a language course since.
B: No, no. Just with Duolingo.
C: And how do you like learning from Duolingo? Is it useful?
B: Well, **I learn Swedish from Duolingo, not Finnish.** It's not very useful, but I learn little by little when I read the newspaper.

Bellan mielestä kurssia hyvin kuvaava adjektiivi on *boring* ('tylsä'). Bella lisäsi selityksenä, että opettaja oli tylsä, joten hänen mielestään kurssi oli kokonaan tylsä. Tämän seurauksena hän ei halunnut jatkaa kielen oppimista. Kurssilta saadut kokemukset olivat vahvasti negatiivisia, joiden lopputuloksena oli kielisovelluksen käyttö, mutta ruotsin kielellä ("I learn Swedish from Duolingo"). Saatuaan vain negatiivisia ja epämotivoivia kokemuksia, Bellalle syntyi kielteinen mielipide suomen kieltä kohtaan sekä perheessä, että koulussa ja vapaa-ajalla, koska kieli on tylsä, sen osaaminen on hyödytöntä, eikä se ole oppimisen arvosta. Toisaalta Bella löysi motivaation oppia ruotsia, mutta sopimattomien olosuhteiden vuoksi oppimiseen suunnattu energia on myös vähentänyt. Hänen valitsemansa kielisovellus tarjosi odotettua vähemmän kieliopillisia tietoja.

Esimerkissä 7 ilmenee myös motivaation puutteen varjo. Haastateltavalla olisi kaikki mahdollisuudet ja resurssit oppia kieltä, mutta hänen ei kuitenkaan tee mieli jatkaa. Työ, kielikurssi, hänen miehensä ja kaverinsa, sekä jokapäiväinen ympäristö ovat tarjonneet optimaalaisia mahdollisuuksia käyttää ja oppia kieltä, mutta Bella valitsi olla oppimatta ja käyttämättä suomea. Hänen asenteensa on muodostunut myös sosiaalisissa yhteisöissä.

Tässä luvussa haluaisin korostaa myös Paulan näkökulmia ja käsityksiä kielen opetuksen ja oppimiseen liittyen. Paula saapui Suomeen motivoituneena oppia suomea täydellisesti, mutta haastattelujen aikana hän kertoi olevansa eri mieltä.

8)
C: (...) And how about your Finnish lessons? Because I guess that you have taken lessons before.
P: I took some lessons at the[koulun nimi].
C: Yeah.
P: But the teacher was like. I don't know, so you know that there is a way how to teach young adults and how to teach kids, and there is a

difference about that. So, I had the impression that I didn't learn too much with her. We only read like list of vocabulary, so we weren't learning them. So, it was quite weird and then I just registered to Duolingo.

C: Oh yeah yeah yeah, the app (...)

P: And we made the exercises and all things, but I don't know. There was something wrong with that. Like we did at least some part and other things, but there was something that I didn't learn almost anything, but I don't know. So, **she didn't make any kind of tests or something like that, so you know to force you to learn some words, some basic words.** Or the things that's. So, because I was taking care of (...), sometimes I really did not do my homework and something like that.

C: Uhum.

P: Soo, I don't know.

C: So, basically, she was just trusting in you guys, that you are going to do it and she just continued from like the next chapter.

P: Yeah. It is quite weird because I don't know how to say. We are lying. Young adults and we want to learn a new language. So, like for me the teacher has to be very strict because I'm a young person and I have other things to do.

C: Yeah.

P: So, if it is not written stuff, just like homeworks, then I am just like okay whatever.

C: So, like you were not motivated to.

P: Mm. Yeah yeah yeah yeah, and also in this course she was like that. She was speaking only Finnish, and I think that that is quite weird to do that, because of course we are used to listen to the words, but I think it is just like that. It's like that. Not that really useful. Okay, we are listening to Finnish people talking, but we don't understand the word. So, I think that the way she taught us, I think it's only my personal thoughts, it was not really good.

Vastaamalla kysymykseen millainen hänen kielikurssinsa on, Paula aloitti kertomalla oppettajan metodista, joka informantin mielestä ei auttanut kielen oppimisessa (“I didn’t learn too much with her”). Toisaalta Paula kertoi olevansa epämotivoitunut tekemään läksyjä ja oppimaan kieltä (“If it’s not written stuff, I am like okey whatever”) ja perusteli motivaation puutettaan tyytymättömyydellä opettajaansa ja tämän opetustyyliin. Paula tottui erilaisiin menetelmiin oppia kieltä, minkä takia hän piti tenttien puutetta huonona puolena opetuksessa

(“she didn’t make any kind of test (...) to force you to learn”). Paulan mukaan tiukempi asenne olisi auttanut häntä onnistumaan kielen oppimisessa. Hänen mukaansa kurssin tarjoamat metodit olivat tehottomia. Au pairina Paula sai mahdollisuuden oppia ja käyttää suomea sekä perheessä että koulussa, mutta kun hänen odotuksensa eivät täyttyneet, hänen negatiiviset ajatuksensa ja käsityksensä kieltä kohtaan lisääntyivät. Tämä herättää kysymyksen siitä, kuinka tärkeää on seurata suomi toisena kielenä oppijoiden käsitysten muuttumista luokassa, samalla kuin luokan ulkopuolella (ks. esim. Lilja 2019; Kotilainen 2019). Paulan käsitykset kielestä sekä hänen motivaationsa kielen oppimista kohtaan muuttuivat peruuttamattomasti kielikurssin aikana.

Käsityksiä pidetään yleensä kognitiivisina, mutta joskus käsitykset voivat syntyä affektiivisten tapausten seurauksena (Garrett ym. 2003). Paulan kertomus toimii esimerkkinä affektiivisista asenteista ja käsityksistä. Ferreira Barceloksen tutkimuksen (2003) informantti, Karina, osoitti kielikurssia ja opettajaa kohtaan samanlaisia ajatuksia, kuin Paula. Karinan (2003: 183) käsitys hyödyllisestä kurssista muodostuu “perinteisimmistä” harjoituksista, joiden tarkoitus on saada asioita tehdyksi tuhlaamatta aikaa peleihin. Niin kuin Karina, myös Paula halusi harjoitusten ja opettajan tiukan asenteen olevan enemmän läsnä tunneilla. Paula olisi selvästi kaivannut ulkoista panostusta, ja selityksenä hän esitti olevansa nuori ja kiireinen, joten opettajan pitäisi olla tiukka ja myös vastuussa hänen ja muiden kurssille käyvien epäonnistumisesta.

Käsitykset kielestä ovat dynaamisia, ne muuttuvat jatkuvasti ja ovat sekä sosiaalisen, että yksilön ajattelun tuotteita (Kalaja ym. 2018). Toisessa haastattelussa Paula mainitsi, ettei osallistunut toiselle kurssille, koska oli varma, että tulisi kokemaan samanlaista opetusta kuin ensimmäisellä kurssilla. Voimme huomata, että Paulan alkuperäiset ajatukset suomen kielestä ja sen opiskelusta muuttuivat kurssin myötä, kun hän kertoi ensimmäisen haastattelun aikana, että hänen tavoitteensa Suomeen saapuessaan oli ollut oppia suomea täydellisesti. Affektinen elementti tässä tapauksessa ei määra vain hänen asennettansa, vaan affektisuus muokkaa hänen mielipiteitään ja käsityksiään, ja seurauksena myös motivaatiota oppia ja käyttää suomea.

Paulan puheessa esiintyi Glorian ja De Finan (2003) käyttämä monikon 1. persoona (“we only read”, “we weren’t learning”, “we are lying”) tilanteissa, joissa hän esitti kertomuksia (ks. alauku 4.1.1). Verrattuna Gloriaan, Paula tunnisti itsensä opiskelijaryhmän jäsenenä, ja selittäessään mielipiteitään käyttämällä muiden ääntä hän painotti omien käsityksensä luotettavuutta ja vakavuutta.

Tässä alaluvussa olen lähestynyt au parien kielikäsitteitä keskittymällä heidän kielikursseilla syntyneisiin kokemuksiinsa. Kurssit ovat osoittautuneet sekä hyödyllisiksi että positiivisiksi kokemuksiksi osalle haastateltavia, myös negatiivisia kokemuksia on. Au parit korostivat opettajan roolia kielen opiskelussa, ja ne haastateltavat, joiden opettajat ovat esittäneet mielenkiintoisia esimerkkejä, tai joiden kurssilla saatua tietoa oli mahdollista käyttää myös luokan ulkopuolella, suhtautuivat kursseihin myönteisesti. Samaan aikaan näiden au parien käsitykset kielestä vahvistivat hyödyllisyyden aspektia. Toisaalta ne au parit, joiden kurssi ja opettaja eivät pystyneet saamaan opiskelijoiden mielenkiintoa vireille, näkivät kurssin ja kielen hyödyttöminä, eivätkä jatkaneet suomen kielen oppimista. Mielenkiintoista on se, että kaikki au parit mainitsivat kysymättä englannin kielen käytön tärkeyden alkeiskurssien aikana, sillä heidän mielestään se helpottaisi suomen kielen opiskelua. Käsittelen englannin kielen asemaa ja siihen suhtautumista seuraavassa alaluvussa.

4.3 Suhtautuminen englantiin

Au parien kielikäsitteitä on mahdollista tarkastella myös yhteydessä muihin kieliin. Tässä alaluvussa käsittelen au parien käsitteitä suomen ja englannin kielistä

Kaikki haastattelut on tehty englannin kielellä. Myös au pareille tarkoitetut forumit ja Facebook-ryhmät edustavat englantia lingua francana. Lukuun ottamatta yhtä au paria, kaikki naiset asuivat pääkaupunkiseudulla ja kävivät siellä kielikurssin. Haastattelujen aikana tuli esiin pääkaupunkiseudun merkittävä rooli englannin kielen statuksen ymmärtämisessä, jota pidän tärkeänä analysoida seuraavassa alaluvussa.

Kieliyhteisöllä on enemmän valtaa, kuin yleensä ajatellaan, koska valtakielinen yhteisö rajaa uusien puhujien sosiaalisia käytänteitä yhteisön sisällä (Lave ja Wagner 1991: 31–37; Partanen 2013). Vaikka ollaan Suomessa, au parien ja yleensä maahanmuuttajien kieliyhteisö muodostuu pääkaupunkiseudulla muista kielistä, kuin ainoastaan suomen tai ruotsinkielistä (ks. esim. Kulmala 2011; Partanen 2012; Partanen 2013). Haastattelukeruun aikana tuli esille, että kaikkien pääkaupunkiseudulla asuvien au parien ympäristössä englantia käytetään lingua francana. Englanti on suosittu lingua franca myös isäntäperheissä, koska au parien mukaan “sitä kaikki osaa” (kaikki haastateltavani ovat kertoneet jossain vaiheessa, että isäntäperheet osaavat englantia, ja heidän (työ) haastattelut tapahtuivat englanniksi). Englannin kielen vahva status esiintyy kuitenkin eri tavalla Suomen eri alueilla. Tämän syyn takia au parien suomen kielestä luodut käsitteet ovat riippuvaisia demografisista yksityiskohdista.

Kysymykseen miten hänestä tuntuu asioidessaan suomen kielellä vieraassa ympäristössä ja ihmisten kanssa, Lea ei näyttänyt huolestuttavaan.

9)

L: I think that's not a problem for me, because everyone speaks English here, which is that Finnish people don't live to speak English, but when they speak it, they speak it quite well and I think I know a friend, I met here. He is doing PhD back in Joensuu, but when I met him, he was already two years living in Finland and my Finnish is even better than him, and he can't speak Finnish still because you don't really need Finnish in Finland, because everyone speaks English so.

Leasta suomen kielen osaamattomuus tai vähäinen osaaminen ei tuonut hänelle ongelmia, koska hän huomasi, että kaikki suomalaiset puhuvat englantia (“everyone speaks English here”), joten suomen kielelle ei ole tarvetta. Hän toi myös esimerkin, jossa ulkomaalainen kaveri ei oppinut suomea ollessaan Suomessa kaksi vuotta, koska sekä koulussa että töissä oli mahdollista kommunikoida englanniksi. Lean mukaan ’kaikki’ puhuvat englantia Suomessa, mutta he eivät pysty selittämään tarkemmin mihin kategoriaan ’kaikki’ kuuluu.

Toisen haastateltavan, Kristiyanan elämäntilanne ja kieliympäristö erotu Lean tapauksesta (esimerkki 9), koska Kristiyanan isäntäperhe asui Keski-Suomessa, pienessä kaupungissa. Kristiyana asui ainoastaan isäntäperheen kanssa, ja kävi pääkaupunkiseudulla melko harvoin. Hänen isäntäperheessään puhuttiin vain suomea, joten osallistuminen kielikurssille oli välttämätöntä, melkein pakollista. Kristiyana kertoi, että isommat lapset ja perheen äiti puhuvat englantia hänen kanssaan saapuessaan Suomeen, mutta kielikurssin aloittamisen jälkeen, he rohkaisivat häntä puhumaan suomea käyttämällä suomea hänen kanssaan. Kristiyana mainitsi haastattelujen aikana myös sen, että hän tunsi itsensä jatkuvasti ulkopuoliseksi näön ja kielen takia. Tämän lisäksi kavereiden löytäminen oli haasteellista.

10)

K: I still remember the first time I met with this group of friends and they are so so awkward. Maybe **because of the gap of English as well, I mean like the language as well because they are not really confident** to talk in English maybe, but some of them actually can speak English (...)I don't know it's so different.

Toisin kuin muut haastateltavani, Kristiyana piti englantia osaavien kavereiden löytämistä haastavana, koska hänen mielestään hänen ja muiden nuorten välillä oli kielivaje ("gap of English"). Hän tiedosti kuitenkin, että monet nuoret osasivat englantia tosi hyvin, mutta eivät uskaltaneet käyttää sitä hänen kanssaan. Englantia osaavat vanhemmat ovat kuitenkin auttaneet löytämään muita au-paireja joiden kanssa englannin kielen käyttö oli mahdollista.

Glorialla oli samanlainen kokemus kuin Kristiyanalla, koska muuttaessaan pois Helsingistä hänen oli haastavaa löytää englantia osaavia kavereita.

11)

G: I think that now is a little better my Finnish than before, because when I was an au pair, I didn't use very much my Finnish because other au pairs also speak English, and just when I was, when I was here in like the first year, I didn't use many Finnish. Now I really use, especially here and I think that in Helsinki many people are speaking in English I don't have the problem here in [kotikaupunki], because now we are living in place where is a little far from the downtown, and many people here don't speak English, and also old people they don't speak English. And I think that in Helsinki there is not this problem. I am not sure, but I think everybody I think everybody speaks English, at least they understand a little but here is like more. If more far are you from downtown they don't speak, just Finnish Like I think one hundred percent, like they don't speak, only Finnish.

Esimerkissä 11 Gloria kuvaili englannin kieliympäristön ongelmana, jossa haluaisi päästä puhumaan suomen kieltä. Asuessaan pääkaupunkiseudulla hän ei voinut harjoitella ja oppia suomea, koska hänen muut au-pair-kaverinsakin puhuivat englantia ("other au pairs also speak English"), mutta nyky paikassa tämä ei ole muodostanut ongelma hänelle, kun suomi oli läsnä melkein kaikkialla. Nykyisellä kotipaikkakunnallaan hän ei ole voinut käyttää englantia niin usein kuin pääkaupunkiseudulla hyvin yksinkertaisen syyn takia: asukkaat eivät puhuneet englantia ("many people here don't speak English"). Glorian suomen kielen taito on kehittynyt sen takia, että hänellä ei ollut muuta vaihtoehtoa, toisin kuin ollessaan au-pair. Hän oli myös varma, että naapurit puhuvat vain suomea, mikä antaa ymmärtää, että hän yritti käyttää englantia jossain vaiheessa, mutta ympäristössä olevia ihmiset eivät ymmärtäneet häntä. Englantia osaavista ihmisistä muodostui hänelle ongelma pääkaupunkiseudulla, mutta ei kotipaikkakunnallaan: "I don't have the problem here in [paikan nimi]" johtuen hänen toiveestaan puhua pelkästään suomea.

Kuten kaikkien haastateltavien esimerkeissä, myös Gloria myönsi käyttävänsä englantia *lingua francana* muiden *au pair* -kavereidensa kanssa. Toisessa yhteydessä hän kertoi käyttävänsä englantia myös espanjaa äidinkielenä puhuvien *au pair*ien kanssa. On mielenkiintoista huomata, että Glorian tapauksessa englantia osaavien kavereiden etsiminen tapahtui helposti ollessaan *au pair*, kun taas suomenkielisten ystävien löytäminen oli hankalaa sekä *au pair* -vuoden aikana, että myös muuttaessaan pois pääkaupunkiseudulta. Liljan (2019) informantit kohtasivat samanlaisia ongelmia suomalaisten kavereiden löytämisessä suhteessa. Suomenkieliset kaverit auttaisivat kielen oppimisessa tai mahdollistaisivat suomen kielen harjoittelua.

Haastatteluesimerkkien perusteella voimme olettaa, että vaikeudet puhumisessa ja tutustumisessa suomalaiseen kulttuuriin, kieleen ja ihmisiin ilmenevät kahtiajakoisena kiertoilmiönä: toisaalta valtakielisen yhteisön asenne omaa äidinkieltä kohtaan vaikuttaa uusiin kielenkäyttäjiin, ja näiden uusien jäsenten asenteet valtakieltä kohtaan syntyvät tai muodostuvat ensimmäisen ryhmän asenteiden pohjalta, vaikuttaen vuorovaikutuksessa valtakielen puhujiin. Esimerkissä 9 Lean asenne englantia kohtaan viittaa englannin tärkeyteen suomenkielisessä ympäristössä. Jos suomen kielen heikko osaaminen hankaloittaa vuorovaikutusta, käytämme englantia parantamaan nopeutta ja sujuvuutta.

On myös mielenkiintoista, että *au pair*it käyttävät kvanttoripronominia *everyone* ('kaikki') silloin, kun he kuvailevat ympäristöönsä kuuluvien henkilöiden englannin kielen taitoa. Ilmaus *everyone* esiintyy Lean, Bellan, Paulan, Glorian ja Stellan haastatteluissa, joissa sitä käytetään puhuttaessa kommunikaatiosta seuraavanlaisten ryhmien kanssa: 1 isäntäperheet ja heidän sukulaisensa 2. kaverit ja muut *au pair*it, sekä 3. muissa yhteyksissä esiintyvät ihmiset (matkustaminen, lääkäri jne.). Haastattelujen aikana tuli esille myös se, että ”kaikki” luultavasti voi tarkoittaa pääkaupunkiseudulla asuvia ihmisiä, ja erityisesti *au pair*ien kavereita, joita he ovat löytäneet englanninkielisten foorumien kautta, tai muiden englantia puhuvien tuttujen kautta.

Englannin kielen osaaminen mahdollisti asiointin ja pärjäämisen ilman suomen kielen osaamista. Ne haastateltavat, jotka asuivat ainoastaan pääkaupunkiseudulla, valitsivat puhumakseen kielekseen melkein aina englannin. Toisaalta ne *au pair*it, jotka haastattelujen aikana asuivat muualla Suomessa, kokivat suomen kielen välttämättömyyden asioidessaan kaupungissa tai kavereiden kanssa. He suhtautuivat suomen kieleen myönteisesti kuin pääkaupunkiseudun *au pair*it.

4.4 Isäntäperheiden kieli

Toinen kaikkien au pariin haastattelussa esiintyvä teema on perheessä käytetyt kielet ja niiden vaikutus au pariin suomen kielen käsitykseen. Suomeen saapuessaan au pariin elämässä ensimmäisenä ja suurimpana vaikuttajana on isäntäperheet sekä heidän käyttämänsä kielet. Au pair-toiminta organisoiva verkkosivuston kautta perheet voivat valita mitä kieltä he odottavat au pariin osaavan, ja samalla au parit voivat valita heille sopivia perheitä (ks. Au pair world 2022). Toisaalta on useampien kielten käyttö monessa perheessä mahdollista, jos au pair tarvitsee tai pyytää sitä. Esimerkkinä voidaan mainita Paula, jonka isäntäperheessä ainoa käytetty kieli oli suomi, mutta hänen kanssaan kaikki perheenjäsenet paitsi nuorin lapsi, puhuvat englantia.

12)

C:(...) So, what languages do you speak in the family?

P: Okey, so they are Finnish

C: Both of them.

P: And they speak Finnish with their kids and in general they speak Finnish all the time except with me, because they speak English with, and it's not very easy to understand Finnish, so they speak English.

C: Uhum, but do you speak English with the kids also?

P: With [lapsen nimi] the youngest one, yes, I speak English, and I am also using Finnish words to say like bad boy, good boy, or things like that I use Finnish words.

Esimerkki 12 osoittaa, että kaikki suomenkieliset perheet Suomessa eivät välttämättä pysty tarjoamaan au pareille kielenoppimiseen sopivaa ympäristöä. Haastateltavan isäntäperhe otti huomioon au pariin käsitystä suomen kielen vaikeudesta (“it’s not very easy to understand Finnish”) puhumalla puhumaan hänelle kaikkien aikuisten osaamaa kieltä: englantia.

Stellan isäntäperheen tapauksessa on havaittavissa samanlaista asennetta kieltä kohtaan.

13)

S: Finnish, Finnish couple.

C: Okay, but were they speaking to the baby in Finnish or?

S: Yeah, the dad always spoke Finnish, always, sometimes also to me. He had bad English, umm. The mom had quite good English and we spoke English together, and she spoke to the baby mostly Finnish but also

little bit of English. She wanted the baby to learn a lot of languages and yeah.

C: Uhum.

S: Sometimes she asked me to talk to the baby in Italian.

Perheessä käytetty kieli oli suomi, mutta au pairin kanssa puhuessaan vanhemmat valitsivat englannin. Stella kertoi, että nimenomaan isäntäperheen äidillä oli yhteys hänen kanssaan. Esimerkissä 13 on esitetty perheen käsitykset kielistä ylipäätään. Stellan mukaan perheen tavoitteena on opettaa lapselle niin monta kieltä, kuin on mahdollista. Au pairia oli pyydetty puhumaan sekä englantia että italiaa vauvalle, mutta huomionarvosta on äidin suhtautuminen Englantiin, jota hän puhuu myös omalle lapselleen. Stella oli myös haastatellutani au pairista ainoa, joka ei käynyt suomen kielen kurssilla. Tulkitsen perheen kielivalinnan ja vanhempien toivomusten vaikuttavan myös Stellan alkuperäisiin kielikäsitelmiin, koska hän ei kokenut kieltä tärkeäksi.

Kristiyanan puheessa tuli esille vanhempien käsitys perheyhteisön uusien jäsenten kielivalintojen merkityksestä: kaikkien pitäisi osata suomea, jos tulee Suomeen. Seuraavassa esimerkissä Kristiyana esittää kuinka isäntäperheen äiti yritti puhua ja opettaa suomea au pairille.

14)

K: My host mother, **she also likes to say something in Finnish first, and she is saying it slowly, and that's really helpful.** But yeah, mostly I still like couldn't understand for the whole sentence. As well she like wants me to make dinner, **and she always leaves recipes that is in Finnish.** So yeah, from that I need to translate by myself. At least I know some words from the kitchen thing so yeah. **Basically, just like they try to say something in Finnish first, seeing me if I could understand or not.** But yeah, a few times as well I spoke with my host dad and for a few times we didn't need google translate or anything from what he said, so yeah.

Tehtävien tekeminen ja pyytäminen suomeksi auttoivat Kristiyanaa puhumaan paremmin suomeksi ja antoivat hänelle lisää itseluottamusta kielen harjoitteluun vapaa-ajalla (“need to translate”, “I know some words from kitchen”). Toisaalta Kristiyanan puheesta tuli ilmi, että perheessä kiinnitettiin huomiota au pairin kielitaitoon, eivätkä he käyttäneet pelkästään suomea, vaan he kunnioittivat hänen kielitaitoaan. Perheen äiti puhui hitaammin ja selkeäm-

min au pairin kanssa, ja vaihtoi englantiin vain silloin kun vuorovaikutus Kristiyanan kanssa muuttui hankalaksi (“they try to say something in Finnish first”). Toisaalta hän myös antoi au pairille suomenkielisiä reseptejä, jonka seurauksena Kristiyanan on käänsi tekstit ja oppi uusia sanoja.

On tärkeä huomata, miten au pairien mielipide voi muuttua perheen asenteiden takia. Paulan motivaation puute syntyi käsityksestä, että kieli on hyödytön. Paulan perhe ei yrittänyt käyttää suomea au pairin kanssa, vaan perhe sopeutui au pairin valintaan ja asenteisiin. Tämän vastakohta on Gloria, koska hän huomasi kielen osaamisen tarvetta isäntäperheen äidin tapauksessa. Glorian isäntäperheen äiti ei puhunut suomea, ja tästä syystä johtuen hän ei voinut osallistua erilaisiin tapauksiin ja vuorovaikutuksiin. Gloria tunsi tarvetta oppia kieltä, jotta hän ei joutuisi samanlaiseen tilanteeseen. Vaikka kaikki haastateltavat olivat eri mieltä suomen kielen merkityksestä ja roolista, he yksimielisesti havainnoivat isäntäperheiden roolien vaikuttavan käsitteiden muuttumiseen. Tapauksessa, jossa on toivottu lasten monikielisyttä, au pairien mahdollisuus opiskella suomea on liian pieni, jos ei olematon. Toisaalta, jos perheen tarve au pairin hankkimiseen kumpuaa muista syistä, kuin monikielisten lasten kasvatamisesta, au pairien asenne ja käsitys kielestä voi muuttua positiiviseksi. (ks. esimerkki 13). Haastateltavat, joiden isäntäperhe käytti suomea heidän kanssaan, jatkoivat suomen kielen oppimista ja suhtautuivat positiivisesti kielen käyttämiseen ja rooliin myös perheen ulkopuolella. Toisaalta isäntäperheet voivat valita englannin helpottaakseen vuorovaikutuksen etene mistä, mutta seurauksena au pairien käsitys kielestä ja kielen tärkeydestä ei välttämättä muutu positiiviseksi. Bella, Paula ja Stella kokivat suomen kielen olevan tarpeeton tulevaisuuden kannalta ja melkein mahdotonta oppia.

4.5 Kielen vaikeus

Au pairien tapauksessa on mahdotonta puhua kielikäsitteistä käsittelemättä kielen vaikeutta. Haastateltavat kertoivat kysymättä ja yksimielisesti suomen kielen olevan vaikea tai mahdoton oppia ja käyttää. Tässä alaluvussa annan muutamia esimerkkejä suomen kielen vaikeutta koskevista asenteista ja niiden yhteyksistä au pairien käsityksiin kielestä.

Kun puhutaan kielen vaikeudesta, puhutaan myös sen helppoudesta. Lauranto (2018) käsittelee sitä, miten kielen ajatellaan olevan vaikea tai helppo, ja miten vaikeus ja helppous ovat suhteellisia käsitteitä (2018: 88). Laurannon mukaan vaikeus tekee puhujista arvostettuja. Toisaalta kielenoppimisessa muistaminen ja erilaisuus voivat tuoda haasteita

(2018: 91). Näitä piirteitä esiintyvät myös au pairien yhteisössä. Tämän alaluvun esimerkkien avulla tuon esiin kollektiivisesti au pairien -ryhmän näkökulmasta sekä yksittäisten haastatteluvien henkilökohtaisesta näkökulmasta. Seuraava esimerkki on Paulan haastattelusta, ja se kertoo hänen vaikeuksistaan suomen kielen oppimisen kanssa.

15)

C: And how about like you said that the Finnish language Finnish language is like omg. Why did you say that?

P: Like compared to French which is another hard language, so like the syntax of the sentences and the grammar are like really really different. Like for example in [haastateltavan kotimaa] we learn French, English, Spanish or German and you know like French, English, Spanish is like the same syntax. So, like you create the sentences in like the same way but here I feel bad that I have to learn all the things again, when you are learning a new language is quite hard to say that I am going to learn a new syntax and grammar and new vocabulary, and then when it's all that it's quite hard to be so motivated.

Kysymykseen miksi hän käyttää ilmausta *omg* suomen kielestä puhuttaessa, Paula sanoi vertailevansa suomea ranskaan, joka hänen mielestään on myös vaikea kieli (“compared to French which is another hard language”). Lisäksi hän antoi myös selityksen, jonka mukaan suomi ja hänen muut osaamansa kielet eroavat kieliopillisesti ja syntaktisesti. Samankaltaisia ajatuksia esiintyy laajemminkin kielenoppijoiden keskuudessa (ks. esim. Lauranto 2018). Paula myös mainitsi, että ei pidä uuden kielen ja sen täysin erilaisen kieliopin opiskelemisesta eikä ole motivoitunut puhumaan suomea (“it’s all that it’s quite hard to be so motivated”). Toisaalta ilmausta *omg* käytetään yleensä silloin, kun puhuja on yllätynyt tai innostunut jostain asiasta (Cambridge English dictionary 2022). Paulan tapauksessa yllätyksen tunne muuttuu kauhuksi, koska samaan aikaan hän koki kielen olevan erilainen ja haastavaa (“really different”, “I have to learn all the things again”). On tärkeää mainita myös, että Paula oppi koulussa englantia ja saksaa, sekä haastattelujakson aikana hän oli opiskelemassa verkkokurssilla espanjaa. Hänen kielirepertuaarinsa on laaja, mutta sitä huolimatta suomen kielen oppiminen tuntui hänestä haastavalta. Hänen asenteensa kieltä kohtaan syntyivät affektiivisista kokemuksista: kielen erilaisuus ei motivoinut häntä opiskeluun vaan se tuntui haasteelliselta ja vaikeasti tavoiteltavana. Toisaalta nämä tunteet vahvistivat oppijan käsityksiä kielestä ja sen oppimisesta (ks. Garrett ym. 2003). Kalaja ym. (2018) ja Aragão (2011) väittävät affekteilla olevan

vaikutus oppijoiden käsityksiin kielestä, koska tunteet kuten pelko tai ahdistus voivat estää oppimista. Paulan käsitys kielestä muuttui, kun hän huomasi kielen olevan vaikea. Vaikeuden huomaa verratessa suomea muihin kieliin, ja keskeisin syy on lauserakenteiden perustietojen oppiminen.

Samanlaisia ajatuksia tulee esiin myös Kristiyanan haastattelussa, kun hän kertoi yrittäneensä puhua suomea, mutta kieliopin tuottaneen vaikeuksia.

16)

C: Okay. How did you like it so far?

K: It was good. I mean, I don't really know what to say. It's kind of the hard topic **because Finnish is like different, I mean like. In Finnish like you never say the basic form.** And you're like always getting that I like. I don't know like in Finnish you never get basic for like, it's been it's been good I mean like. I understand until now. But it's still like you know like, kind of hard for me to make like that. You know like a sentence. **Because it's so hard, so yeah.** So, like now I am like say only the basic form, so I talk only the basic words with them.

Kristiyana kertoo suomen olevan erilainen, koska suomessa ei ikinä käytetä sanojen perusmuotoa ("you never say the basic form"). Tämän syyn takia hänen oli vaikeaa käyttää kieltä ja luoda koherentteja lauseita, ja hänen puheensa koostui enimmäkseen sanoista, jotka olivat perusmuodossa. Vaikka Kristiyana korosti suomen kielen erilaisuutta ei hän osoittanut sitä kohtaan negatiivisia asenteita (vrt. esimerkki 15).

Myös muiden au pariin haastatteluissa esiintyi adjektiivi *different* ('erilainen') puhuttaessa kielen vaikeudesta. Haastateltavat nostivat esiin myös sanaston ja päätteiden kompleksisuuden, mutta heidän vastauksistaan löytyy myös ristiriitoja. Esimerkkinä voidaan mainita Bellan selitys kysymykselle, miksi suomi on niin vaikeaa. Bella kertoi yrittäneensä opetella suomea melkein kolme vuotta, mutta hän epäonnistui jatkuvasti. Tässä on tärkeä huomata hänen aikaisemmat käsityksensä suomen kielen tärkeydestä, joissa kieli nähtiin tarpeettomana (ks. alaluku 4.1.2).

17)

B: I mean yeah, I mean it's a it's nice language, but I don't know, it's hard to learn.

C: Okay, but why do you think it's hard to learn? What is it hard?

B: I am trying, I am trying for years but like it doesn't work, it's just so hard.

C: But what part, which part is hard?

B: Well, there is always like like a snow like they have like ten kinds of snow in Finnish.

C: Aaa.

B: And then I don't know where to put this and that.

C: Uhum, the endings you mean.

B: Yeah, the endings.

C: The endings.

B: It's hard.

Bella aloitti vastauksensa kielestä käyttämällä adjektiivi *nice* ('mukava'), mutta hän jatkoi pohdintojaan nostamalla esiin myös kielen vaikeuden haastattelun loppupuolella, kun hän kertoi vain, että kieli on vaikea, "It's hard". Bellan huomio sanaston rikkaudesta esiintyy ai-noastaan hänen haastattelussaan ("ten kinds of snow"). Sen avulla hän yritti selittää, miksi suomen kieli on niin vaikeaa: hän koki synonyymit negatiivisena osana oppimista. Toisaalta esimerkissä 18 on mainittu päätteet ja paikallissijat, mitkä ovat yleensä myös muiden au pairien mainitsemia syitä sille, miksi suomi koetaan niin vaikeaksi kieleksi.

Haastattelujen aikana Bella kertoi, ettei ole kiinnostunut oppimaan kieltä, koska hän koki kielikurssin tylsäksi, ja isäntäperheen lingua francana toimi englanti. Au pair -sopimuksena päättämiseen jälkeen, Bella alkoi työskennellä hoitajana suomalaisessa perheessä, jossa hän oppi puhumaan pienten lasten kanssa. Suomalaisen poikaystävän kanssa hän ei suostunut käyttämään suomea eikä halunnut jatkaa opintojaan suomen kielen kurssilla. Hän kertoi olevansa kiinnostunut eniten ruotsista, joten suomen kielen oppimiseen käytetty aika jäi vähäiseen. Voimme olettaa, että Bellan haluttomuus oppia puhua suomea on yhteydessä kielen vaikeuden kanssa, ja positiivisen adjektiivin käyttö selittyy kohteliaisuudesta haastattelijaa kohtaan.

Bella jatkoi kielen vaikeutta koskevia pohdintojaan kertomalla, mitä suomenkieliset ka-verit ajattelevat omasta äidinkielestään.

18)

C: And like how about like you not speaking Finnish? Did you get some opinions about that? Or did someone said to you something that why don't you speak Finnish?

B: No, no, I don't think so, no, never heard.

C: Okay.

B: Sometimes like, how long have you lived here. 3 years. But you don't speak Finnish yet. Yeah. But it's hard. Yeah, I understand, they are always like that, yeah, I understand.

C: Uhum.

B: That's always what they say.

C: Uhum. And were those people Finnish persons or like foreigners?

B: Finnish.

C: Finnish persons.

B: It's hard, it's hard. Sometimes they even told me, sometimes they don't understand what like some words in Finnish are.

C: Okay, okay

Esimerkissä 18 Bella kertoi, että suomea äidinkielenä puhujia kuvaavat äidinkieltään vaikeaksi oppia ilman, että Bella olisi kertonut omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan suomen kielestä (“But it’s hard.”). Toisaalta suomenkieliset kaverit yrittivät hänen mukaansa olla empaattisia (“Yeah, I understand”), kun vuorovaikutuksessa esiintyvä ilmaus voi luoda haasteita suomi toisena kielenä oppijalle. Bellan puheesta nousee esiin myös edellisessä esimerkissä 17 mainittu sanaston vaikeus: jos äidinkielen puhuja ei tunne sanojen merkitystä, ei varmasti kielenoppijakaan onnistu muistamaan ja käyttämään näitä ilmauksia omassa puheessaan (“sometimes they don’t understand what like some words in Finnish are”). Näin suomen oppijan ennakkoluulot suomen kieltä kohtaan vahvistuvat ja motivaatio oppia kieltä laskee.

Puheen ymmärtäminen tuntuu vaikealta myös Gloriasta, joka käyttää adjektiivia *difficult* adjektiivin *hard* sijaan. Hän mainitsi puhe- ja kirjakielen erot ja näistä syntyneet seka- vuudet.

19)

G: Aaa, that is difficult, that is very difficult, because they change totally some words. Because they are teaching us, they are teaching different words and when you go in the real life you use other words, that is like. It's a bit difficult, because I think that like the more Finnish you speak, the more right, because they change completely, they change completely when they try to speak and they speak with us.

Glorian puheessa tuli esille myös se, että vaikeus voi johtua myös kielikurssilla opituista asioista. Gloria antoi ymmärtää, että kirjakielen ymmärtäminen ja käyttäminen tuo hankaluuksia koulun ulkopuolella, koska koulussa opittua sanastoa ei voi käyttää kaikissa tilanteis-

sa. Gloria kuvaili kurssin ulkopuoliset tilanteet oikeaksi elämäksi (“when you go in real life”), jossa myös vaikeudet voivat tulla esille. Huomion arvoista on se, että hänen tapauksessaan kielen vaikeus ei välttämättä synny kielikurssin aikana, vaan oikeassa elämässä, puhutun kielen parissa. Hän kategorisoi itsensä sellaisen ryhmän jäseneksi (ks. De Fina 2003), jolle puhuttu kieli tuo vaikeuksia, käyttämällä monikon 1. persoonapronominin genetiivimuotoa (“they try to speak and they speak with us”). *Us* voi tarkoittaa monta erilaista ryhmää, mutta analyysissä *us* tarkoittaa kielikurssilla käyvien ulkomaalaisten ja au pariin kategoriaa. Olennaista on kuitenkin se, että Glorian tapauksessa on myös kyse puhekielestä ja siihen liittyvistä vaikeuksista, ja siitä miten vaikeuden tunne vähentää positiivista asennetta kieltä ja sen oppimista kohtaan.

Au pariin mahdollisuus tutustua uuteen kulttuuriin, perinteisiin, kieleen ja lopulta uuteen maahan onnistuu ainoastaan, jos heidän ympäristönsä antaa tähän mahdollisuuden. Joskus uudet kieliyhteisön jäsenet voivat muuttaa ja muokata näitä tilaisuuksia, mutta yhteisön ulkopuolisen status yhden vuoden aikana harvoin muuttuu sisäpuolisen asemaksi. Kielikäsitykset perustuvat sekä henkilökohtaisiin kokemuksiin että ennakkoluuloihin, mutta myös ympäristöllä on suuri rooli käsitysten syntymisessä. Isäntäperheet, kaverit ja kielikurssit ovat äärimmäisen tärkeitä au pariin ensimmäisten vaikutelmien syntymisessä.

Au pareilla on yhteinen mielipide kielen vaikeudesta. (ks. Abelson 1986) Se antaa au parille mahdollisuuden olla kokeilematta opiskelua, sillä se tarjoaa heille yleisesti hyväksytyn syyn epäonnistua (ks. esim. Lauranto 2018). Sekä ennakkoluuloilla että myös asenteilla on tärkeä rooli käsitysten muodostumisessa. Joskus suomea äidinkielenä puhuvien käsitykset vaikuttavat au pariin mielipiteisiin. Bella sai suomenkielisten kavereidensa myötätunnon, kun hän ei suostunut käyttämään suomea heidän kanssaan. Nämä kaverit kommentoivat hänen suomen kielen osaamattomuuttaan, koska hän oli asunut Suomessa jo kolme vuotta. Toisaalta suomea äidinkielenään puhujat hyväksyivät hänen valintansa korostamalla suomen kielen vaikeutta.

5 Lopuksi

Tutkimuksessani tarkastelen kuuden Suomessa asuvan au pairin käsityksiä ja asenteita suomen kieltä kohtaan. Tavoitteenani oli selvittää miten au pairit suhtautuvat suomen kieleen ja mitkä tekijät vaikuttavat heidän käsityksiinsä. Sen lisäksi pyrin myös löytämään vastauksia siihen, miten isäntäperheet mahdollistavat au pairien kielen oppimista ja vaikuttavat heidän kielikäsitteisiinsä.

Käsitysten kuvaamiseen ja asenteiden hahmottamiseen olen käyttänyt Garrettin ym. (2003) ja Kalaja ym. (2018) tutkimuksia kieliasenteista sekä käsitysten muuttumisesta erilaisissa kieliympäristöissä. Analyysissani näytin, millaisia jaettuina käsityksiä au pairilla on suomen kielestä, mutta analysoin myös yksittäisten haastateltavien käsityksiä ja uskomuksia.

Kaikkien au pairien yhteiset käsitykset perustuvat heidän työympäristössään ja vapaa-ajalla saamiinsa kokemuksiin. Au pairien kieltä koskevat käsitykset osoittavat, että he arvioivat suomen kielen taidon hyödylliseksi työtehtäviensä näkökulmasta, mutta samalla ajattelevat suomen kielen osaamisen olevan tarpeetonta. Lean ja Glorian haastattelujen perusteella suomen kielen taidon hyödyllisyys näyttöytyy siten, että kielen osaamisen avulla saa valtaa tai antaa kokemuksen tasa-arvoisuudesta muiden yhteiskunnan jäsenten kanssa. Kielen osaamattomuus taas sulkee pois niitä osallistujia tai puhujia, jotka eivät pääse vuorovaikutukseen. Toisaalta käsitys suomen kielen hyödyllisyydestä ei esiinny kaikkien au pairien tapauksessa. Esimerkiksi Bellan käsitys kielestä ei pelkästään osoita kielen tarpeettomuutta, mutta myös merkityksettömyyttä (alaluku 4.1.2). Hänen tapauksensa on kuitenkin analysoitava myös ulkoisten tekijöiden näkökulmasta, koska hänen isäntäperheensä asenteet sekä kavereiden mielipiteet ja käsitykset kielestä ovat vahvistaneet, tai jopa muuttaneet Bellan suhtautumista kielen rooliin ja asemaan.

Kielikurssit vaikuttavat kieltä ja kielenoppimista koskeviin käsityksiin haastattelujen perusteella ainakin kahdella tavalla: toisaalta kielikurssit, kurssilta saadut tiedot ja opettajan asenne auttoivat kielen oppimisprosessissa, mutta toisaalta ne myös osoittautuivat olevan sellaisia sosiaalisia ympäristöjä, jossa kieltä ei voida oppia ja näin ollen vahvistivat oppijoiden käsityksiä siitä, että kieli on merkityksetön, tylsä tai vaikea. Kaikki haastateltavani ovat käyneet kielikurssilla, mutta ainoastaan Stella kävi kielikurssilla au pair -sopimuksen loppumisen jälkeen. Mielenkiintoista on se, että hän osoitti vahvoja positiivisia kieli-ideologioita kieltä kohtaan korostamalla kielen kauneutta ja romanttista puolta (ks. alaluku 4.2).

Haastateltavien puheesta käy ilmi, että tunteet vaikuttavat kielikäsitteisiin. Kielikurssilta saadut negatiiviset kokemukset muokkasivat Paulan alkuperäistä ajatusta oppia kieltä, ja ne tulevat näkyviin haastateltavan tunnepitoisessa puheessa, hänen valinnassaan olla käymättä toista kurssia sekä siinä, että hän lopetti kielen opettelemisen ja puhumisen kokonaan. Tämä olisi minun mielestäni tärkeä seurata kielikurssien muiden oppijoiden kohdalla myös.

Työni mielenkiintoisin ja ristiriitaisin kohta on informanttien yksimielinen käsitys suomen ja englannin kielten rooleista suomalaisessa yhteiskunnassa ja kieliympäristössä, erityisesti pääkaupunkiseudulla. Alkuperäisissä haastattelukysymyksissä en suunnitellut tutkivani englannin kielen roolia, mutta kaikki haastateltavat korostivat yksimielisesti englannin kielen asemaa.

Englannin asema *lingua francana* mahdollistaa pääkaupunkiseudulla asuvien sujuvan elämän ilman suomen kielen osaamista, mikä näkyy myös haastateltavien käsityksistä suomen kielen hyödyttömyydestä. Kyse ei ole siitä, etteivät au pairit voisi käyttää suomea, vaan he valitsivat heidän mielestään helpomman vaihtoehdon nopeuttaakseen vuorovaikutusta. Vaikka heidän ympäristössään suomen kieli ja suomea äidinkielenä puhuvat periaatteessa mahdollistaisivat suomen kielen oppimisen ja puhumisen, haastattelut osoittivat päinvastaista. Isäntäperheet, kaverit, jokapäiväinen asiointi, sekä tuntemattomat ihmiset osaavat englantia ja mahdollistavat englanninkielisen vuorovaikutuksen. Gloria kertoi, että jopa hänen kanssaan samaa äidinkieltä puhuvien au pariien kanssa englantia oli käytetty *lingua francana* heidän tapamisissaan. On huomattavasti helpompaa löytää englanninkielisiä kavereita, kuin suomenkielisiä, asia mikä tulee esille myös Liljan (2019) tutkimuksessa.

Englannilla on kuitenkin status *lingua francana* vain pääkaupunkiseudulla, koska kuten Kristiyanan ja Glorian kertomukset näyttävät, muualla kuin pääkaupunkiseudulla englannin valta-asema on vähäisempi, ja vuorovaikutustilanteissa tärkein kieli on suomi. Molempien informanttien tapauksessa suomen kielellä on valta-asema sekä työssä että vapaa-ajalla. Tämän havainnon voi liittää haastateltavien käsityksiin suomen kielen hyödyllisyydestä ja tarpeesta jokapäiväisessä elämässä. Heidän kokemuksensa ovat myös yhteydessä asenteiden kanssa, koska suomea puhuvissa ympäristössä au pairit eivät kokeneet kielen olevan este heidän elämässään, vaan kieli tarjoaa heidän mukaansa mahdollisuuksia löytää työpaikka tai perustaa kaverisuhteita.

Olen analysoinut myös isäntäperheiden roolia au pariien kielikäsitteiden muodostumisessa. Haastateltavat kertoivat, että isäntäperheet suhtautuvat au pariien kielirepertuaariin

eri tavoin, rajoittamatta au parien suomen kielen opiskelua tai puhumista. On isäntäperheitä, jotka haluavat au pairin integroituvan suomalaiseen kulttuuriin, ja niin he myös panostavat au pairin kielenoppimiseen. Mutta on myös isäntäperheitä, jotka eivät kannusta au paireja tutustumaan suomen kieleen. Tällaisia olivat aineistossani Bellan, Stellan ja Paulan isäntäperheet. Jos isäntäperheen suomen kielen tärkeyttä kohtaan ei ole positiivinen, se vaikuttaa au parien asenteisiin ja kielikäsitteisiin sekä saa heidät ajattelemaan, että kieli on hyödytön ja merkityksetön.

Tutkimuksessani tarkastelin myös käsityksiä suomen kielen vaikeudesta. Kaikki informanttini ilmaisivat yksimielisesti yhteisenä mielipiteenään sen, että suomen kieli on vaikeaa. Analyysini osoittaa, että vaikeuden tunne voi johtua joko au parien omista kokemuksista tai heidän ympäristössään olevien puhujien asenteista ja käsityksistä. Au parien ennakkoluulot ja kielikurssilla saatujen tietojen perusteella vaikeuden käsite näyttäytyy syynä olla oppimatta ja puhumatta suomea, mutta samalla myös perusteena käyttää muuta kieltä vuorovaikutuksen sujuvoittamiseksi. Haastatteluvastaukset paljastavat myös, että suomen kielen vaikeudesta voi johtua myös se, että suomea puhuvien kavereiden löytäminen on haastavaa.

Tutkimuksessani olen lähestynyt kielikäsitteitä ja asenteita au parien kokemusten kautta, kategorisoimalla heidät suomen kielen oppijoiksi. Toisin kuin Kalajan ym (2016) tutkimuksissa, tutkimukseni kohteena ovat olleet au pairit suomen kielen oppijoina niin luokan ulkopuolella kuin myös kielikurssien aikana. Ne au pairit, joilla on positiivisia kielikäsitteitä, ovat joko jääneet Suomeen au pair -sopimuksen loppumisen jälkeen tai suhtautuvat myönteisesti suomen kielen käyttöön. Toisaalta kielikäsitteet ja asenteet voivat muuttua puhujan ympäristön asenteiden myötä, mikä näkyy au parien puheessa esimerkiksi keskustellessaan kavereista ja heidän kielivalinnoistaan. Tutkimuksessaan Lilja (2019) osoittaa, että kavereilla on suuri rooli suomi toisena kielenä puhujien maahanmuuttajien elämässä nostamalla, sillä että suomalaisten kavereiden puute vaikuttaa myös kielenkäyttöön ja mahdollisuuden oppia kieltä. Omien haastateltavieni puheessa esiintyy selvästi kaksiajakaisuutta suomea kohtaan, koska niillä au pareilla, joilla on suomenkielisiä kavereita tai perheenjäseniä, kielen liittyy positiivisia käsityksiä, kun taas ne au pairit, joiden kaveripiiristä puuttuu suomenkielisiä kavereita kokevat, että suomen kielen osaaminen ei ole hyödyllistä.

Au pairit ovat mielenkiintoinen tutkimuskohde, sillä vaikka suomen kieli ympäröi heitä sekä vapaa-ajalla että työympäristössä monipuolisesti heillä ei silti välttämättä ole positiivista asennetta kieltä kohtaan. Aineistoni osoitti englannin kielen vahvan aseman sekä au parien että isäntäperheiden keskuudessa. Isäntäperheiden käsitykset tuovat esiin toisen

mielenkiintoisen kysymyksen, joka heijastaa myös tutkimukseni heikkoutta. Olisi mielenkiintoista tutkia suomalaisten isäntäperheiden valinta puhua pelkästään englanniksi au pariien kanssa sekä myös syitä, miksi he eivät halua panostaa suomen kielen puhumiseen ja opettamiseen. Tätä aihetta olisi mahdollista lähestyä tarkastelemalla isäntäperheiden tavoitetta ja roolia au pariien elämässä. Olen tietoinen siitä, että käsitysten tutkimista on mahdollista lähestyä monesta suunnasta. Pandemian takia en voinut tavata informanttejani kasvotusten, mutta normaalioloissa isäntäperheiden ja au pariien suhdetta voisi tutkia ottamalla huomioon muita menetelmiä ja pitkäaikaisia tutkimuksia. Toisaalta yksittäisten haastattelujen sijaan etnografisen tutkimuksen avulla voisi kiinnittää huomiota myös kieli-ideologioihin ja vaikutuksiin, joita niillä on asenteisiin ja kielen oppimiseen. Tavoitteenani oli näyttää, että käsitykset ovat dynaamisia ja niiden tärkeys kasvaa suomen kielen oppimiseen yhteydessä. Haastatteluaineistoni osoittaa, että kielen oppiminen on erittäin haastavaa, ja jopa mahdotonta pääkaupunkiseudulla luokan ulkopuolella. Isäntäperheiden tulisi tarjota au pareille optimaalisia tilaisuuksia oppia suomea sekä tutustua Suomen kulttuuriin, mikä kenties myös vaikuttaisi muiden sosiaalisten ryhmien käsityksiin suomen kielestä.

Lähteet

- ABELSON, R. 1986: Beliefs are like possessions. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 16: 224–250.
- ARAGÃO, R. 2011: Beliefs and emotions in foreign language learning. *System*, 39 (3), s.302–313.
- ARO, M. 2016: Authority Versus Experience: Dialogues on Learner Beliefs. *Beliefs, Agency and Identity in Foreign Language Learning and Teaching*. London: Palgrave Macmillan.
- “Au pair in Finland”. Au pair world (verkkosivu). <https://www.aupairworld.com/en/au-pair-programs/finland> (viitattu 18. 10. 2021)
- BAKHTIN, M. 1981: *The dialogic imagination. Four essays*. Kääntänyt Caryl Emerson ja Michael Holquist. Texas: University of Texas Press.
- BLOMMAERT, J. 2010: *The sociolinguistics of globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DE FINA, A. 2003: *Identity in Narrative – A study of immigrant discourse*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.
- DUFVA, H. 2003: Beliefs in dialogue: A Bakhtinian view. Teoksessa Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. (toim.), *Beliefs about SLA: New research approaches*, s. 87–104. Dordrecht: Kluwer.
- FERREIRA BARCELOS, A. M. 2003: Teachers’ and students’ beliefs within a Deweyan framework: Conflict and influence. Teoksessa Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. (toim.), *Beliefs about SLA: New research approaches*, s. 171–199. Dordrecht: Kluwer.

- GARRETT, P. & COUPLAND, N. & WILLIAMS, A. 2003: *Investigating language attitudes: Social meanings of dialect, ethnicity, and performance*. Cardiff: University of Wales Press.
- HELLER, M. 2008: Doing Ethnography. Teoksessa Li, W. & Moyer, M. G. (toim.), *The Blackwell Guide to Research Methods in Bilingualism and Multilingualism*, s. 249–262. Oxford: Blackwell.
- HEWSTONE, M. & GILES, H. 1997: Social groups and social stereotypes. Teoksessa Coupland, N. & Jaworski, A. (toim.), *Sociolinguistics*. Modern Linguistics Series, s.270–283. London: Palgrave.
- HORWITZ, E. K. 1988: The beliefs about language learning of beginning university foreign language students. *The Modern Language Journal*, 72 (3), s. 283–294.
- JAFFE, A. M. 2009: Introduction: The sociolinguistics of stance. Teoksessa Jaffe, A. (toim.), *Stance: Sociolinguistic Perspectives*, s. 3–28. New York; Oxford: Oxford University Press.
- JONSSON, K. T. 2019: *Language attitudes: English in Iceland - A qualitative study on language attitudes towards English in Iceland*. Pro gradu- tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/300558/Jonsson_Katrin_pro_gradu_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- JUVONEN, T. 2017: Sisäpiirihaastattelu. Teoksessa Aho, A. L. & Hyvärinen, M. & Nikander, P. & Ruusuvoori, J. (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja*, s. 398–410. Tampere: Vastapaino.
- KALAJA, P. 2003: Research on students' beliefs about SLA within a discursive approach. Teoksessa Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. (toim.), *Beliefs about SLA: New research approaches*, s. 87–108. Dordrecht: Kluwer.

- KALAJA, P. 2015: Student teachers' beliefs about L1 and L2 discursively constructed: A longitudinal study of interpretative repertoires. Teoksessa Kalaja, P. & Ferreira Barcelos, A. M. & Aro, M. & Ruohotie-Lyhty, M. (toim.), *Beliefs, agency and identity in foreign language learning and teaching*, s. 97–123. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- KALAJA, P. & FERREIRA BARCELOS, A. M. 2003: Introduction. Teoksessa Kalaja, P. & Ferreira Barcelos, A. M. (toim.), *Beliefs about SLA: New research approaches*, s. 1–4. Dordrecht: Kluwer.
- KALAJA, P. & FERREIRA BARCELOS, A. M. & ARO, M. 2018: Revisiting research on learner beliefs: Looking back and looking forward. Teoksessa Garrett, P. & Cots, J. M. (toim.), *The Routledge Handbook of Language Awareness*, s. 222–237. New York: Routledge.
- KOTILAINEN, L. & KURHILA, S. & KALLIOKOSKI, J. 2019: *Kielenoppiminen luokan ulkopuolella*. Helsinki: SKS.
- KNOPS, U. 1988: Attitudes towards regional variation in Dutch pronunciation. Teoksessa van Hout, R. & Knops, U. (toim.), *Language Attitudes in the Dutch Language Area*. Dordrecht: Foris.
- KULMALA, E. 2011: *Toisen kielen oppijan identiteetti ja arkielämän vuorovaikutustilanteet: Tapaustutkimus viiden maahanmuuttajanaisen suomen kielen oppimisesta*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- LAMBERT, W. & HODGSON, R. & GARDNER, R. & FILLENBAUM, S. 1960: Evaluational reactions to spoken languages. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 60, s. 44–51.
- LAURANTO, Y. 2018: Kielten kirjoja, suomen sävyjä. Teoksessa Honko, M. & Mustonen, S. (toim.), *Tunne kieli. Matka maailman kieliin ja kielitietoisuuteen*. s. 32–93. Helsinki: Finn Lectura.

- LAVE, J. & ETIENNE, W. 1991: *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LILJA, N. 2019: Mä opin sitä kadulla kavereitten kanssa - suomen kielen käyttöön ja oppimiseen liittyviä kategorisointeja maahanmuuttajanuorten haastattelupuheessa. *Puhe Ja Kieli*, 38(4), s. 203–225. <https://doi.org/10.23997/pk.69270>
- MAAHANMUUTTOVIRASTO. Migri.fi: <https://migri.fi/au-pair/fi> (viitattu 19. 2. 2022)
- MÄNTYNEN, A. & HALONEN, M. & PIETIKÄINEN, S. & SOLIN, A. 2012: Kieli-ideologioiden teoriaa ja käytäntöä [Theory and practice in the analysis of language ideologies]. *Virittäjä*, 116(3). <https://journal.fi/virittaja/article/view/6815>
- NORTON, B. 2013: *Identity and Language Learning: Extending the Conversation*. 2. Painos, Bristol: Multilingual Matters.
- NURMINEN, H. 2010: *Au pariien kokemuksia kansainvälistymisestä*. Mikkeli: Mikkelin Ammattikorkeakoulu.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14082/Heidin%20oppari.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ‘Omg’. *Cambridge English Dictionary*. Cambridge University Press, 2022.
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/omg> (viitattu 12. 2. 2022)
- PARTANEN, M. 2012: *Matkalla sairaalaan. Maahanmuuttajien käsityksiä suomen kielen oppimisesta sisääntuloammatissa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- PARTANEN, 2013: Kieli tulee kielen päälle: kansainvälisten opiskelijoiden käsityksiä suomen kielen oppimisesta. Teoksessa Rodi-Risberg, M. & Eronen, M. (toim.), *Haasteena näkökulma*, s. 257–268. Vaasa: VAKKI.

- PIRILÄ, A. 2020: *Tapaustutkimus kolmen lukioikäisen nuoren suomen oppimisen ja käytön kokemuksista vaihto-oppilasvuoden aikana*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- PUUSNIEKKA, A. & SAARANEN – KAUPPINEN, A. 2006: 2006: *KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto*. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/index.html> (viitattu 31.5.2021)
- RILEY, P. 1994: Aspects of learner discourse. Why listening to learners is so important. Teoksessa Esch, E. (toim.), *Self-access and the adult language learner*, s. 7-18. London: Centre for Information on Language Teaching and Research.
- ROKEACH, M. 1973: *The Nature of Human Values*. New York: Free Press.
- RONKAINEN, R. 2016: *Oppimis- ja kielikäsitteet aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- SHERIF, M. 1967: Introduction. Teoksessa Sherif, C. & Sherif, M. (toim.), *Attitude, Ego Involvement and Change*. New York: Wiley.
- SILVERSTEIN, M. 1979: Language structure and linguistic ideology. Teoksessa Cline, P. R. Hanks, W. F. & Hofbauer, C. L. (toim.), *The elements. A parasession on linguistic units and levels*, s. 193–247. Chicago: Chicago Linguistic Society.
- SILVERSTEIN, M. 1998: The uses and utility of ideology. Teoksessa Schieffelin, B. B. & Woolard, k. A. & Kroskity, P. V. (toim.), *Language ideologies. Practice and theories*, s. 123–145. New York: Oxford University Press.
- TUOMI, J. & SARAJÄRVI, A. 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- TERHO, H. 2015: *Työntekijä vai perheenjäsen? Tutkimus au pareista Suomessa*. Tampere: Tampereen yliopisto.

VARIS, M. 2012: *Kielikäsitys yläkoulun äidinkielen oppikirjoissa*. Oulu: Oulun yliopisto.

WENDEN, A. L. 1987: How to be a successful language learner: Insights and prescriptions from L2 learners. Teoksessa Wenden, A. & Rubin, J. (toim.), *Learner strategies in language learning*, s. 103–117. Englewood Cliffs (NJ): Prentice Hall.

Liitteet

HAASTATTELURUNKO

ENSIMMÄISEN HAASTATTELUN KYSYMYKSET NYKYISILLE AU PAIREILLE:

1. Talk about yourself: where were you born? How old are you? Have you lived in Finland or other countries before or in a different city than your home city?
2. Talk a little bit about your family and siblings. Have you been in contact with au pairs before? Have you been an au pair before in another country?
3. What languages do you speak or study? What languages do you speak in your family?
4. Why did you decide to become an au pair?
5. How did you find your host family? Was it challenging to connect with them? What were the criteria for the au pair in the family? What were your criteria for a suitable family?
6. What languages do you use with the family and in your free time (outside of working hours)? Who do you use these languages with? What kind of activities do you do in your free time? What languages do you use in these activities?
7. Can you tell me more about the host family? What kind of routines, activities do you have? What is your role in the host family?
8. Are you attending a Finnish language course? Can you tell me about the course itself? How do you feel taking/ not taking the course? Are you going to continue studying Finnish?
9. What kind of opportunities of using the language have you noticed outside of class? Are you using Finnish with your family or friends? Why yes? Why not?
10. What were your hopes about au pairing? How do you feel about au pairing?
11. What is your relationship with the family and the children?
12. Can you tell me what you think about Finnish culture? Have you experienced any kind of shock (language)?

ENSIMMÄISEN HAASTATTELUN KYSYMYKSET VANHOILLE AU PAIREILLE:

1. Talk about yourself: where were you born? How old are you? Have you lived in Finland or other countries before or in a different city than your home city?

2. Talk a little bit about your family and siblings. Have you been in contact with au pairs before? Have you been an au pair before in another country?
3. What languages do you speak or study? What languages do you speak in your family?
4. Where do you live now and what is your current position?
5. What languages do you speak? What languages do you speak with your family, friends, and at work?
6. Why did you decide to become an au pair?
7. How did you find your host family? Have there been any kind of criteria for the host family? Did your host family choose you as an au pair for a specific criterion? What was your role as an au pair in the family?
8. Tell me more about the host family and the routines, activities you had with them.
9. Tell me if you have been in a Finnish language course during your au pair life. Are you attending a Finnish course now? How much did the course help with communication outside of the class? What languages did you speak in the family and your free time? How much do you use Finnish language?
10. How did you decide to stay in Finland? How are you spending your time in Finland?
11. How do you find your accommodation in Finland?
12. What motivates you in learning Finnish language? How much effort do you put into learning the language?

TOISEN HAASTATTELUN KYSYMYKSET SEKÄ NYKYISILLE ETTÄ VANHOILLE AU PAIREILLE:

1. Talk a little bit about you: how is your relationship with the host family now? Did something change since we meet last time?
2. Are you attending a language course at the moment? If yes, why? If not, why?
3. Where do you use Finnish language?
4. How is your Finnish skill now? Have you learned new words, phrases that you can use in everyday life?
5. Have you noticed/got any kind of reaction/opinion about your Finnish language skills from someone so far?
6. Has anyone corrected your Finnish? If so, how do you feel about it? Have they explained why they correct you?

7. How do you feel when you speak Finnish?
8. Is your host family involved in your Finnish language learning?
9. Have your future plans changed since the last time we talked?
10. What are your thoughts about speaking Finnish in the future? Do you think that you can achieve a language level in the future that you are pleased with?
11. How do you feel about using/not using Finnish?
12. Is Finnish language beautiful in your opinion? If yes, why? If not, why?
13. Would you recommend your family, friends to learn it?
14. Did or does the language make your staying here easier/harder? Why?
15. How do you feel language influences your personality?
16. When you think about Finnish language, what memories, feelings come to you?
17. How do you see Finnish language compared to your mother tongue?
18. Did you have any kind of assumption of Finland before you became an au pair? And if so, did they change since your arrival?
19. Are you considering yourself a foreigner or an immigrant?
20. Are you aware of Finnish language's gender?
21. How much do you know about languages spoken in Finland?
22. Have you ever heard of Finglish?
23. What do you think about Finnish standard and spoken language?
24. For how long do you intend to stay in Finland? If you do wish to stay in Finland, what are the requirements? If not, what are the reasons?